

UNIVERZITA JANA AMOSE KOMENSKÉHO PRAHA

BAKALÁŘSKÉ KOMBINOVANÉ STUDIUM

2011 – 2014

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

Patricie Kučerová

Internetová kriminalita páchaná na dětech

Praha 2014

Vedoucí bakalářské práce: PhDr. Aleš Zoubek

JAN AMOS KOMENSKY UNIVERSITY PRAGUE

BACHELOR COMBINED STUDIES

2011 - 2014

BACHELOR THESIS

Patricie Kučerová

Internet crime against children

Prague 2014

The Bachelor Thesis Work Supervisor:

PhDr. Aleš Zoubek

Prohlášení

Prohlašuji, že předložená bakalářská práce je mým původním autorským dílem, které jsem vypracovala samostatně. Veškerou literaturu a další zdroje, z nichž jsem při zpracování čerpala, v práci řádně cituji a jsou uvedeny v seznamu použitých zdrojů.

Souhlasím s prezenčním zpřístupněním své práce v univerzitní knihovně.

V Praze dne

Patricie Kučerová

Poděkování

Chtěla bych poděkovat panu PhDr. Aleši Zoubkovi za rady a metodické vedení bakalářské práce. Dále bych ráda poděkovala vedení Střední školy veřejnoprávní a Vyšší odborné školy bezpečnosti silniční dopravy Jihlava s.r.o. (TRIVIS) za vstřícnost a ochotu při provádění dotazníkového šetření.

Anotace

Bakalářská práce se ve své teoretické části zabývá třemi zásadními problémy internetové kriminality páchané na dětech. Každá z hlavních kapitol věnujících se jednomu z problémů poskytuje rozbor klíčových pojmů, profily pachatele a oběti, legislativní rámec a v neposlední řadě prevenci dané problematiky. Praktická část si klade za cíl zjistit úroveň informovanosti mládeže o tomto druhu kriminality.

Klíčové pojmy

dětská pornografie, dítě, kybergrooming, kyberprostor, kyberšikana, kriminalita, legislativa, mládež, oběť, pachatel, prevence

Annotation

The Bachelor Thesis deals within its theoretical part with three major issues of internet crime against children. Each of the three main parts contains a brief analysis of its key terms, identifies the profiles of the offenders and victims and describes the legislation and the possibility of prevention. The practical part of the thesis focuses on finding the level of knowledge about this type of criminality among the youth.

Key words

child, child pornography, cyberbullying, cybergrooming, cyberspace, criminality, legislation, offender, prevention, victim, youth

OBSAH

ÚVOD.....	10
1 VYMEZENÍ POJMŮ	12
1.1 Mládež	12
1.2 Kriminalita	13
1.3 Kyberprostor	13
1.4 Kybernetická kriminalita	14
2 KYBERŠIKANA.....	14
2.1 Definice pojmu kyberšikana	15
2.2 Rozdíl mezi šikanou a kyberšikanou	16
2.3 Specifika kyberšikany	17
2.3.1. Anonymita	17
2.3.2. Pachatel	17
2.3.3. Oběť	17
2.3.4. Absence fyzického násilí	17
2.3.5. Opakované zraňování	18
2.3.6. Šíře publika.....	18
2.4 Formy kyberšikany	19
2.4.1. Ohnivá online válka nebo online souboje (Flame War nebo Flaming).....	19
2.4.2. Online obtěžování (Online Harassment)	19
2.4.3. Kyberpronásledování (Cyberstalking)	19
2.4.4. Očerňování, zostuzení (Denigration)	20
2.4.5. Přetvářka, vydávání se za nikoho jiného (Masquerade, Impersonation).....	20
2.4.6. Odhalování intimností (Outing)	20
2.4.7. Vyloučení (Exclusion).....	20
2.5 Způsoby kyberšikany	20
2.5.1. Webové stránky	21
2.5.2. Sociální sítě	21
2.5.3. E-mail	21
2.5.4. Instant messaging (IM).....	22
2.5.5. Chat	22

2.5.6. Blog	23
2.6 Příčiny šikany a kyberšikany	23
2.7 Legislativa.....	24
2.8 Prevence kybešikany.....	26
3 KYBERGROOMING.....	27
3.1 Definice pojmu kybergrooming	28
3.2 Proces kybergroomingu	28
3.3 Etapy kybergroomingu	29
3.3.1. Vzbuzení důvěry a snaha izolovat oběť od okolí	29
3.3.2. Podplácení dárky, budování kamarádského vztahu	30
3.3.3. Sběr nebezpečného materiálu k vydírání a nátlaku	30
3.3.4. Vyvolání emoční závislosti (obdoba Stockholmského syndromu)	30
3.3.5. Osobní setkání	30
3.3.6. Napadení a výhrůžky	31
3.4 Profil pachatele	31
3.4.1. Kvazivoyer	32
3.4.2. Experimentátor	32
3.4.3. Kriminálník	32
3.4.4. Duševně nemocný jedinec	32
3.5 Profil oběti	34
3.6 Legislativa.....	34
3.7 Prevence kybergroomingu	36
4 DĚTSKÁ ONLINE PORNOGRAFIE	36
4.1 Definice pojmu dětská online pornografie.....	36
4.2 Metody a postupy vytváření dětské online pornografie.....	38
4.3 Profil pachatele	38
4.3.1. Prohlížeč webu (browser).....	40
4.3.2. Soukromé fantazie	40
4.3.3. Trawler	40
4.3.4. Non-secure sběratel	40
4.3.5. Secure sběratel.....	41
4.3.6. Online groomer.....	41

4.3.7. Pachatel fyzického zneužití dítěte	41
4.3.8. Výrobce	41
4.3.9. Distributor	41
4.4 Profil oběti	41
4.4.1. Oběť typická (Chudoba a zkušenost se sexuálním zneužíváním)	42
4.4.2. Oběť ekonomická	42
4.4.3. Oběť zábavná.....	43
4.5 Formy sexuálního zneužívání	44
4.5.1. Kontaktní zneužití	44
4.5.2. Nekontaktní zneužití.....	45
4.6 Legislativa.....	45
4.7 Prevence dětské online pornografie	47
4.7.1. Primární prevence.....	48
4.7.2. Sekundární prevence	48
4.7.3. Terciální prevence	48
5 PRAKTICKÁ ČÁST	50
5.1 Vymezení cíle výzkumu	50
5.2 Výzkumná metodika	50
5.3 Výzkumný vzorek.....	50
5.4 Otázky a hypotézy	51
5.5 Výsledky výzkumu	52
5.6 Interpretace a diskuze výsledků	59
5.7 Dílčí závěr.....	61
ZÁVĚR.....	63
SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ.....	67
SEZNAM GRAFŮ.....	69

ÚVOD

V dnešní době je mnoho těch, kteří si svůj život nedovedou bez informačních technologií představit. Spousta lidí má s využíváním internetu pouze pozitivní zkušenosti. Existují ale i tací, kterým internet způsobil nemalé životní problémy. Internetové prostředí se stalo prostorem, kde neexistují nejen hranice v jeho využití, ale také v jeho zneužití. Kvůli svobodě, kterou kyberprostor uživatelům poskytuje, vzniká zároveň prostor pro páchaní širokého spektra kriminality. Velmi častým terčem této činnosti jsou děti a mladiství, kteří se oběťmi stávají pro svoji nevyzrálou a důvěřivou povahu. Právě na tuto skupinu, tedy děti a mladistvé, se tato bakalářská práce zaměřuje.

Téma internetové kriminality páchané na dětech jsem si vybrala z důvodu, že se nejedná o ojedinělé případy, ale častý jev, kterému z mého pohledu není věnována patřičná pozornost. Tato skutečnost je o to aktuálnější, že s vývojem technologií a snadnějším přístupem k internetu, bude problematika přetrvávat a nadále se vyvíjet.

Cílem práce je podat ucelený přehled tématu internetové kriminality páchané na dětech prostřednictvím souhrnu a rozboru jednotlivých oblastí nelegální činnosti, které se jich týkají. Dále také vybrat alespoň některé paragrafy trestního zákoníku, na které lze chování pachatelů dětské online kriminality aplikovat a zamyslet se nad stávající prevencí a nad jinými možnými opatřeními. Posledním cílem práce je zjistit úroveň informovanosti týkající se dané problematiky mezi žáky vybrané střední školy.

Praktická část je tedy zaměřená na průzkum znalostí dospívajících v oblasti kybernetické kriminality, který je prováděn kvantitativní metodou, a to formou dotazníků. V praktické části práce bylo stanoveno pět hypotéz, které budou v závěru následně vyhodnoceny.

Práce je rozdělena na dvě základní části, a to teoretickou a praktickou. Jelikož se práce zabývá třemi vybranými druhy internetové kriminality páchané na dětech, je teoretická část práce taktéž strukturovaná do třech jednotlivých oblastí. V každé této části je stručně zachycena definice dané problematiky, profil pachatele a oběti a také prevence týkající se daných okruhů. V této části práce zahrnuje i související právní rámec včetně zaměření se na konkrétní paragrafy, které lze aplikovat na toto jednání. Některé z výše uvedených podkapitol jsou více rozebrány nebo dále rozčleněny na určité podoblasti, kterým se dále podrobněji práce věnuje. V praktické části se potom

práce zaměřuje na samotný výzkum, který byl vykonán pomocí dotazníkového šetření. Kromě zpracování výsledků dotazníků prostřednictvím grafového zobrazení, jsou v praktické části stanoveny a dále vyhodnoceny hypotézy, které byly potvrzeny nebo vyvráceny na základě shromážděných odpovědí.

Při zpracovávání práce jsem informace získávala především z knižních publikací psychologů, kteří se kyberšikanou a dalšími oblastmi internetové kriminality zabývají. Dále pak práce obsahuje informace z dokumentů jak českých, tak i zahraničních organizací, které jsou k dispozici na internetu. V neposlední řadě bylo čerpáno i z legislativních dokumentů, mezinárodních smluv aj.

Práce poskytuje přehledné shrnutí jednotlivých kriminálních okruhů, které jsou zaměřeny proti dětem, přičemž zachycuje nejdůležitější základní pojmy a dělení obsahu daného tématu do menších podskupin. Dále nabízí aktuální pohled na znalost a informovanost dospívajících, které jsou vyvozeny z odpovědí dotazníku.

1 Vymezení pojmů

Ve své práci se budu zabývat otázkami kybernetické kriminality týkající se zejména dětí. S tímto tématem jsou společné určité klíčové pojmy, jejichž definice napomůže porozumění dané látce. V následujících odstavcích se tedy práce zabývá definicí těchto pojmů. Pro význam některých pojmů je nutné nahlédnout do zákonů a českých i zahraničních odborných publikací.

1.1 Mládež

Populací běžně užívaný pojem mládež, je rozšířený pro označování věkově ohraničené skupiny ve společnosti, jež zaujímá specifické postavení. Pro takovou skupinu je typická duševní, fyzická i sociální nevyzrálost, která se stabilizuje dosažením určitého věku dospělosti. Věková hranice mladistvých není ve společensko-vědních oborech přesněji určena, neboť například sociologie považuje za mládež jedince, v jehož životě se stalo dominantním přijetí nových životních hodnot jako např. osamostatnění se od původní rodiny a založení vlastní.¹ Pro otázky právní je ale třeba určit přesnou hranici dospělosti, jelikož je věk objektivně zjistitelný, a tím umožňuje specifikovat a trestat jednotlivé kriminální případy dle tohoto kritéria.

Dalším, tomuto pojmu blízkým výrazem, je slovo dítě. V Úmluvě o právech dítěte z 20. listopadu 1989 je dítě specifikováno jako každá lidská bytost, která doposud nenabyla osmnáctého roku života, pokud se na toto dítě, podle právního řádu, nevztahuje zletilost nabytá před osmnáctým rokem.² Dítětem se taktéž rozumí potomek rodičů. Rozdíl mezi dítětem a mladistvým tedy tkví v možné věkové hranici. Pojmem mladiství znázorňujeme přechod mezi dětskými léty a dospělostí. V zákoně o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže

¹ CHALOUPKOVÁ, J. *Vstup do dospělosti – co znamená být dospělý podle Evropského sociálního výzkumu 2006* [online]. 29. 12. 2010 [cit. 2013-11-24]. Dostupné z: <http://www.socioweb.cz/index.php?disp=temata&shw=366&lst=121>

² Zákon č. 104 ze dne 6. 2. 1991 o Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o právech dítěte. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1991, částka 22, s. 502 – 512. Dostupný také z: <http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=104&r=1991>. ISSN 1210-0005.

č. 218/2003Sb., se výrazem dítě rozumí osoby, jež nedovršily patnácti let, a mladistvými osoby mezi patnáctým a osmnáctým rokem.³

Ve své práci jsem ale pojmy výrazněji neodlišovala. Pod výrazy děti, mládež a mladiství jsou myšleny osoby od narození do věku osmnácti let.

1.2 Kriminalita

Kriminální jednání je pojem zahrnující činy, které nejsou dle právního řádu státu a společností přijatelné. Kriminalita je souhrn trestných činů spáchaných v určité době na určitém území, které jak úmyslně, tak z nedbalosti spáchali trestně odpovědní pachatelé.⁴

Takovým jednáním se zabývá věda nazvaná kriminologie, jež své zkoumání rozděluje podle různých kritérií. Jedno z nich je i věk, neboť věkové skupiny mají svoje typické znaky páchaní trestné činnosti a také odlišný postup při jejím řešení a postihu.

1.3 Kyberprostor

Kyberprostor, nebo anglicky cyberspace, je prostor virtuálního světa, do něhož máme možnost nahlédnout přes moderní technologie. Nejdříve se tento pojem vyskytoval v pouze v sci-fi literatuře, ale poslední dobou proniká do podvědomí běžné populace, neboť je tento výraz stále více používán v hovorovém slovníku. Je to bezpochyby jedna z nejrychlejších možností získání užitečných a naučných informací, která s sebou ale bohužel přináší další možná rizika.⁵

Tento virtuální prostor nám nabízí neomezené možnosti, jelikož prakticky nemá žádné geografické, kulturní či morální hranice. I to je jeden z důvodů, proč je v tomto prostředí vysoká četnost trestné činnosti. V kyberprostoru jsme chráněni zejména anonymitou, tudíž lidé ztrácejí veškeré sociální a mravní zábrany. Je to ale i prostředek, jež může významně ovlivnit lidské jednání a chování v reálném životě nebo například

³ Zákon č. 218 ze dne 25. 6. 2003 o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2003, částka 79, s. 4030-4052. Dostupný také z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=soudnictv%C3%AD&typeLaw=zakon&what=Text_v_annotaci. ISSN 1211-1244

⁴ CHROMÝ, J. *Kriminalita páchaná na mládeži: aktuální jevy a nová právní úprava v České republice*. Praha: Linde, 2010, s. 17. ISBN 978-80-7201-825-3.

⁵ HULANOVÁ, L. *Internetová kriminalita páchaná na dětech, Psychologie internetové oběti, pachatele a kriminality*. Praha: Triton, 2012, s. 27-28. ISBN 978-80-7387-545-9.

určité postoje a přesvědčení. Chování jednotlivců v takovém prostoru se mnohdy liší od jejich reálného chování.

1.4 Kybernetická kriminalita

Chování některých osob v kybernetickém prostoru není adekvátní a mnohdy hraničí s trestnou činností. Jde o kriminální činy páchané prostřednictvím moderních technologií, jež násilníkům umožnily další možnosti k páchání trestné činnosti. Může se jednat o zneužití citlivých a osobních dat, zneužití, vydírání až po bankovní krádeže nebo nelegální trestnou činnost se sexuálním podtextem.⁶ Takové jednání je bohužel nejvíce zneužíváno na dětech a mladistvých, neboť jsou, z důvodu naivity, tou nejsnadnější kořistí. Taková kriminalita již není neznámou ani pro státní složky bezpečnosti. Někteří odborníci ale již v minulosti upozorňovali na to, že čím větší tlak bude na zastavení takového jednání vyvinut, tím větší bude i podpora jeho následného rozvoje.⁷

2 Kyberšikana

Tato kapitola se bude zabývat problémem kyberšikany, jejich možných podob a způsobem, kterým je páchána. Nejprve je ale nutné pojem kyberšikana definovat a blíže vysvětlit. Je zřejmé, že se jednání kyberšikany bude dotýkat problematiky klasické šikany, se kterou má mnoho společného. I přes určitou podobnost má kyberšikana svá specifika, kterými se od běžné šikany liší, a která jsou níže podrobněji popsána.

Díky své snadné a všepřítomné dostupnosti je internet ideálním prostorem pro kyberšikanu. Uvedené způsoby, prostřednictvím kterých je kyberšikana páchána, předpokládají jeho využití. S tím jsou úzce spojené i formy kyberšikany, které jsou společně s jednotlivými specifikami v této kapitole také rozebrány.

Důležitou otázkou této kapitoly je také proč ke kyberšikaně dochází. Jsou zde ukázány hlavní příčiny a podmínky, za kterých je kyberšikana páchána.

⁶ HULANOVÁ, L. *Internetová kriminalita páchaná na dětech, Psychologie internetové oběti, pachatele a kriminality*. Praha: Triton, 2012, s. 34. ISBN 978-80-7387-545-9.

⁷ PHNEAH, E. *Anticipating threats ineffective in enhancing security*[online]. ©2014 [cit2014-1-5]. Dostupné z: <http://www.zdnet.com/anticipating-threats-ineffective-in-enhancing-security-7000007584/>

Je nezbytné se zastavit u legislativního rámce tohoto problému, neboť se jeho četnost bude díky rychle se šířícím technologiím v budoucnu pouze zvyšovat a je třeba jasně stanovit právní postupy, kterými se řešení kyberšikany bude řídit. Na tuto část navazuje i prevence, která by mohla tento problém alespoň minimálně eliminovat.

2.1 Definice pojmu kyberšikana

V dnešní době je na mládež a děti vyvíjen tlak mnoha různými způsoby. Denně se musí potýkat s nástrahami a tempem moderního světa a alespoň doma by se měly cítit v bezpečí. Kvůli aktivitě na internetu se ale vystavují potencionálnímu riziku i zde. Dítě je velmi zranitelnou bytostí, která neoplývá racionálním uvažováním a triviální problémy, které mají dospělí jedinci, mohou být pro dítě velmi skličující. Mnohdy si rodiče dětí nevšimnou, že se s jejich potomkem něco vůbec děje. Může se jednat o maličkost, ale v mysli mladistvých je hranice vnímání vážnosti situace posunuta a drobnost může představovat zásadní problém. Ve světě bylo už mnoho smutných případů, které skončily překvapivými sebevraždami. V následující kapitole se zaměřím na problematiku kyberšikany.

Už z názvu můžeme odhadnout, že jde o obtěžování prostřednictvím internetu. Pojdme si ale pojem kyberšikana více přiblížit a objasnit. Tento výraz se překládá z anglického „cyberbullying“. Výraz je složen ze slov „cyber“ a „bullying“. V odborných literaturách není shodně definován ani pojem „bullying“, natož potom tento pojem s přívlastkem „cyber“. „Bullying“ se do češtiny překládá jako šikana.⁸ „Slovo šikana pochází z francouzského slova „chicané“, což znamená zlomyslné obtěžování, týrání, sužování, pronásledování a byrokratické lpění na literě předpisů.“⁹ V současnosti se ale nejčastěji používá slovo „bullying“, který zaobaluje veškeré významy do jediného označení šikany u mládeže.¹⁰

Není divu, že se násilí, běžné v každodenním životě, přesunulo zrovna do cyberprostoru. Kvůli velkému množství času, který přítomnosti v cyberprostoru

⁸ CHROMÝ, J. *Kriminalita páchaná na mládeži: aktuální jevy a nová právní úprava v České republice*. Praha: Linde, 2010, s. 39. ISBN 978-80-7201-825-3.

⁹ ŘÍČAN, P. *Agresivita a šikana mezi dětmi: Jak dát dětem ve škole pocit bezpečí*. Praha: Portál, 1995, s. 25. ISBN 80-7178-049-9.

¹⁰ CHROMÝ, J. *Kriminalita páchaná na mládeži: aktuální jevy a nová právní úprava v České republice*. Praha: Linde, 2010, s. 39. ISBN 978-80-7201-825-3.

mladiství věnují, z nich automaticky dělá potencionální oběť. Nelze ale opomenout fakt, že kyberšikana není téma pouze dětí. Jsou zaznamenávány případy obtěžování pomocí internetu i u dospělých.

2.2 Rozdíl mezi šikanou a kyberšikanou

Dnešní moderní doba umožnila tomuto druhu násilí přesun z reálného života na internet, a to nejen proto, že internet dnes využívá většina lidí, ale i proto, že je kyberšikana pro agresora v mnohých ohledech bezpečnější a pohodlnější. Klasická šikana ale díky vzniku kyberšikany bohužel nevymizela, naopak ji v několika ohledech posílila. V pokynu ministra školství, mládeže a tělovýchovy je šikanování zaobaleno jako jakékoliv chování, jehož záměrem je ublížit, ohrožit nebo zastrašovat žáka, případně skupinu žáků. Spočívá v cílených a opakovaných fyzických a psychických útocích jedincem nebo skupinou vůči jedinci či skupině žáků, kteří se neumí nebo z nejrůznějších důvodů nemohou bránit. Zahrnuje jak fyzické útoky v podobě bití, vydírání, loupeží, poškozování věcí, tak i útoky slovní v podobě nadávek, pomluv, vyhrožování či ponižování. Může mít i formu sexuálního obtěžování až zneužívání.¹¹ V internetovém prostředí se šikana nekoná pomocí fyzického kontaktu, tudíž neodpovídá výše vepsané definici šikany, i přesto lze ale vyvodit již z názvu kybernetická šikana, že jde o její druh. Kyberšikana na rozdíl od šikany využívá k násilí komunikačních technologií, jimiž jsou například mobilní telefony nebo internet. Kyberporstor sčítá nespočetně možností k páchání této trestné činnosti. Výhodou pro agresora je zde především jeho anonymita, která ho zbavuje strachu z dopadení a zároveň ho podněcuje k dalším takovým činům s ještě větší brutalitou, neboť je pachatel ušetřen pohledu na oběť a tím je potlačena jeho lítost k ní. Fakt, že kyberšikana není na pohled zjevná jako šikana reálná, jsou důsledky z ní mnohdy tragičtější než z klasické šikany.

¹¹ MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. MŠMT: *Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy č. j. 28 275/2000 - 22 k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení* [online]. MŠMT, ©2013 – 2014[cit. 2013-11-27]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicky-pokyn-k-sikanovani>

2.3 Specifika kyberšikany

Podle Vágnerové mezi nejvýznamnější specifika tohoto jednání patří níže uvedené oblasti.¹²

2.3.1. Anonymita

Pro agresora je anonymita jedním z hlavních důvodů k nezákonnému jednání na internetu. Mnohdy si útočníci násilím na jiných osobách vynahrazují svoji neoblíbenost mezi ostatními lidmi nebo neúspěchy v osobním životě. Pachatelé jsou si vědomi své nedosažitelnosti a mnohdy se prezentují pod mylnými iniciály nebo přezdívkami. Agresoři využívají neomezených možností internetu a nastavují si svůj profil, tak aby jejich osoba působila věrohodněji. Většina z obětí se bohužel nikdy nedozví, čím terčem se staly. V některých případech bývají pachatelé dopadeni, často však záleží na samotných schopnostech agresora a jeho snaze odhalení zabránit, neboť jeho dobré znalosti moderních technologií pátrání orgánům činným v trestním řízení ztěžují.

2.3.2. Pachatel

Při klasické šikaně záleží na poměru sil mezi pachatelem a obětí. V takovém případě jsou agresoři silní jedinci, kteří jsou si vědomi své neporazitelnosti, kdežto u šikany v kyberprostoru nezáleží na věku, sociálním postavení nebo pohlaví, ale především na znalosti informačních technologií.

2.3.3. Oběť

Největší riziko stát se obětí kyberšikany mají právě děti, jelikož jsou velmi důvěřivé a zranitelné. Často jsou to právě ony, jež jsou na komunikačních technologiích závislé a nejsou schopni se jakýmkoliv útokům bránit. Není to ale vždy pravidlem. V kyberprostoru se může stát obětí kyberšikany prakticky kdokoliv.

2.3.4. Absence fyzického násilí

Jak je již zřejmé, kyberšikana není prostředek k fyzickému násilí, ale k násilí psychickému. Při klasické šikaně je okolí schopno si všimnout, že se daná osoba stala

¹² VÁGNEROVÁ, K., et al. *Minimalizace šikany: praktické rady pro rodiče*. Praha: Portál, 2009, s. 93-96. ISBN 80-7367-611-7

obětí šikany a většinou ani není problém útočníka dopadnout. U kyberšikany ale žádné upozorňující znaky vyzorovat nemusíme, proto se kyberšikana jeví jako nebezpečnější než šikana offline. V kyberprostoru může být užíváno i větší zákeřnosti a krutosti, a to hlavně z důvodu anonymity.

2.3.5. Opakované zraňování

U šikany offline je útok na oběť vždy jednorázový, i přesto, že dochází k jejímu opakování. K takové šikaně dochází mnohdy ve stejnou denní dobu, jako například při cestě do školy nebo ze školy. Upozorňujícím signálem pro rodiče potom může být náhlá nesnášenlivost dítěte ke školní docházce. U kriminality v kyberprostoru pravidlo opakování útoků neplatí, jelikož je oběť pod útokem prakticky neustále, když je online. Před kyberšikanou se tedy nedá jednoznačně schovat, jako to je u klasické šikany. V klasické šikaně si samotného jednání agresorů dříve či později všimne okolí nebo rodina, kdežto u kyberšikany zůstává zpravidla problém déle skrytý. I to může mít za následek tragičtější, zdánlivě náhlé, dopady na psychiku oběti.

2.3.6. Šíře publika

U klasické šikany je publikum většinou školní třída nebo parta přihlížejících. Internet je celosvětovým fenoménem, tudíž není šíření kyberšikany žádný problém. Samotný akt šikany nahraný na video a vložený na internet se stává kyberšikanou, kterou mohou zhlédnout tisíce lidí na internetu. I proto se kyberšikana nemusí opakovat, neboť stačí jedno video oběti na internetu a to se rázem stává nesmazatelným. Rychlým sdílením a stahováním videa je nahrávka téměř nedosažitelná. I kdyby ji autor na internetu smazal, nikdy není záruka toho, že se na obrazovkách počítačů už znovu neobjeví. V nejhorším případě jsou na základě nekončícího nátlaku na oběť v podobě psychického týraní důsledky tragické.

Dalším častým specifikem kyberšikany je kyberšikana neúmyslná, vzniklá se záměrem neškodného žertu. Autoři takovýchto videí si neuvědomují rizika spojená se zveřejněním videa na internetu. Oběti ale nemusí být vždy natolik silné, aby nátlak ze strany uživatelů internetu unesly, a psychicky se zhroutí.

2.4 Formy kyberšikany

Kyberšikana ale není téma týkající se pouze mladistvých. Jak jsem již výše zmínila, oběti se na internetu může stát téměř kdokoli. Právnička Nancy Willard, ve své knize *Cyber bullying and cyberthreats* rozdělila nebezpečí týkající se jak dětí, tak dospělých do sedmi základních skupin.¹³

2.4.1. Ohnivá online válka nebo online souboje (Flame War nebo Flaming)

Tento způsob kyberšikany zahrnuje zejména slovní online přestřelky nebo diskuse cílené přímo oběti nebo skupině, jež obsahují neslušné, urážlivé a vulgární zprávy s cílem vyvolat hádku. Tento typ komunikace je možný prostřednictvím e-mailu, chatovacích místností nebo diskuzních fór.

2.4.2. Online obtěžování (Online Harassment)

Opakované zasílání vulgárních, nechutných, útočných zpráv a nadávek prostřednictvím komunikačních technologií.

2.4.3. Kyberpronásledování (Cyberstalking)

Opakovaná snaha pachatele navázat kontakt s obětí, kterou znají pouze přes internet. Je to druh pronásledování nebo slídění, za účelem vyvolat u oběti obavy nebo určité nepohodlí. Jedná se o výhružné, zastrašující či nechutné zprávy nebo videa. Takové kriminální chování se vyskytuje jak na internetu pomocí emailů nebo chatu, tak přes mobilní telefony, kde se jedná o SMS zprávy nebo opakovaná hluchá volání. Na rozdíl od ostatních kriminálních činů se stalking a kyberstalking těžko prokazuje, neboť není stanovena hranice mezi pronásledováním a zamilovaností. Často se s tímto problémem potýkají mediálně známé osoby.

¹³ WILLARD, N. *Educator's Guide to Cyberbullying and Cyberthreats: Responding to the Challenge of Online Social Aggression, Threats, and Distress*. Illinois: Research Press, 2007. s. 6-11. ISBN 978-0-87822-537-8. Dostupné také z: <http://books.google.fr/books?id=VyTdG2BTnl4C&printsec=frontcover&hl=cs#v=onepage&q&f=false>

2.4.4. Očerňování, zostuzení (Denigration)

Agresoři vyvěšují na internet lživé a nepravdivé informace o oběti, s cílem zesměšnit nebo poškodit její osobu. Jsou to jak psané texty, tak například upravené fotografie.

2.4.5. Přetvářka, vydávání se za nikoho jiného (Masquerade, Impersonation)

Útočníci se vydávají za osobu, kterou chtějí online poškodit. Pod jménem oběti rozesílají lživý škodlivý materiál ostatním lidem.

2.4.6. Odhalování intimností (Outing)

Jde o posílání a zobrazování intimních informací a fotografií oběti. Jedná se o citlivá a osobní data. Můžeme sem zařadit i přeposílání soukromých zpráv a fotografií.

2.4.7. Vyloučení (Exclusion)

Hrubé vyloučení jedince z určité online skupiny.

Dále je k tomuto výčtu možno zařadit relativně nový druh kyberšikany, a to zdařilé, spokojené fackování (happy slapping). Ta má své kořeny ve vestibulech anglického metra, kde dá skupina mladíků kolemjdoucímu pohlavek. Tento akt si samozřejmě točí na mobilní telefon a pak umístí na internet. Tento druh kyberšikany se ve světě velmi rychle rozmohl a brutalita činů stoupla až do extrému. Tyto útoky někdy dokonce končily smrtí oběti.

2.5 Způsoby kyberšikany

Jak jsem již v práci zmínila, nelze opomenout fakt, že kyberšikana není téma pouze dětí. Jsou zaznamenávány případy obtěžování pomocí internetu i u dospělých. Ke kyberšikaně u dětí většinou dochází z žertu, kdežto u dospělých je kyberšikana úmyslně

páchána za účelem zničení osobního nebo profesního života dané oběti.¹⁴ Je mnoho způsobů, kterými se pachatelé kyberšikany dopouští. Hulanová ve své knize zmínila některé základní formy online komunikace, která může být využita ke kyberšikaně.¹⁵

2.5.1. Webové stránky

Ke kyberšikaně mohou posloužit online seznamky, diskuzní fóra, ale i rasistické a násilné weby nebo třeba stránky ilegální, s pornografickým podtextem, které svým obsahem k nezákonné činnosti samy inklinují. Na tyto stránky může agresor vložit směšnou fotografii oběti, graficky ji poupravit, uvést jméno, adresu nebo e-mail oběti a ta se následně stává terčem posměchu jiných útočníků jí naprosto neznámých. Tímto způsobem mohou být využity ale i stránky, které ke kyberšikaně nebyly původně vytvořeny.

2.5.2. Sociální síť

Jednou z nejoblíbenějších forem komunikace a sdílení obrázků či fotek jsou právě sociální sítě. Tento fenomén se stal hitem po nástupu Facebooku. Už dříve samozřejmě fungovaly jiné weby podobného typu, jako například MySpace, Lide.cz apod. Na těchto serverech přátelé komunikují formou zpráv nebo videí, sdílejí aktuální stavy nálad, fotografie nebo dokonce konkrétní místo, kde se momentálně nachází. Na sociální síti jsou lidé pod neustálým dohledem ostatních. Přes tento web je také možno komunikovat s ostatními přáteli, a to ať s těmi, se kterými se běžně setkáváme, nebo s těmi, se kterými se nemůžeme z nějakého důvodu setkat. Přátelé si taky navzájem komentují stavy a fotografie a sdílejí různá videa. Je tedy jasné, že příležitostí pro kyberšikanu je tu více než dost.

2.5.3. E-mail

E-mail, neboli elektronická pošta, funguje na internetu dlouhé roky. Je to zaručený způsob předání zprávy příjemci. Nevýhodou tohoto dopisování oproti

¹⁴ HORYNA, B. *Kyberšikana zaměřená na pedagogii vysokých škol* [online]. ©2008-2014 [cit. 2014-01-05]. Dostupné z: <http://www.e-bezpeci.cz/index.php/temata/kyberikana/595-kybersikana-na-vysokych-skolach>

¹⁵ HULANOVÁ, L. *Internetová kriminalita páchaná na dětech, Psychologie internetové oběti, pachatele a kriminality*. Praha: Triton, 2012, s. 40-46. ISBN 978-80-7387-545-9.

sociálním sítím je, že přes e-mail nekomunikujeme v reálném čase. Ovšem má i své velké výhody. Je rychlý, spolehlivý, je zde možnost posílání souborů a navíc může sloužit i jako doklad o proběhlé komunikaci. Nevýhodou potom je, že zpráva může být příliš strohá a krátká a nemusí být příjemcem vždy pochopena tak, jak je odesílatelem myšlena. Verbální komunikace umožňuje osobám užívat nonverbální projevy jako je řeč těla a grimasy obličeje, které mohou komunikující vyvést z mylných domněnek. E-mail je pro agresora dobrou variantou útoku, neboť umožňuje posílat zprávy několika adresátům současně. Možností útoku je hned několik. Pachatel může oběti posílat obtěžující nebo výhrůžné zprávy nebo také nevhodné fotografie. Další možností potom je, že pachatel email oběti poskytne různým webům se sexuální a podobnou tematikou, a e-mail oběti potom zaplaví stovky zpráv a odkazů na podobná videa či fotografie.

2.5.4. Instant messaging (IM)

Poslední dobou velmi využívanou službou internetu je Instant messaging. Připojení uživatelé na síti vidí, kdo z jejich přátel je právě online. Server poté umožňuje komunikaci v reálném čase, zasílání souborů, fotek videí apod. Mezi nejznámější zastupitelé (IM) patří ICQ, Skype a další. Komunikace probíhá nejen z počítače na počítač, ale i přes jiná komunikační zařízení s možností připojení na internet. Zde se může agresor schovávat pod mylnými iniciály a zajistit si tak přístup do vašeho soukromí. Je nutné mít na paměti, že bychom si měli být vždy jisti, s kým si dopisujeme a hlavně nezveřejňovat na internetu citlivé informace o svoji osobě, a to i v komunikacích s přáteli. Co se jednou dostane na internet, jde jen těžko vzít zpět.

2.5.5. Chat

Z anglického jazyka slovo chat překládáme jako klábosení, či pokecání s přáteli. Tato forma komunikace je hojně využívána po celém světě. Jedná se o internetové stránky založené za účelem chatu, výhradně tedy psané komunikace. Je to komunikace dvou a více lidí na dané téma. Většinou jsou diskuse rozděleny právě podle témat do tzv. místností, kam se mohou přihlášení uživatelé připojit a diskutovat se skupinou o problému. Do debaty mohou vstoupit i nepřihlášení uživatelé, ale pouze s omezeným působením. Server také dovoluje během komunikace v místnosti i tzv. šeptání, což otevírá prostor pro soukromou konverzaci. Není tedy nic jednoduššího než se připojit, zaregistrovat a zapojit se do konverzace. Proto je chatování jednou

z nejnebezpečnějších forem komunikace přes internet, a to hlavně z důvodu toho, že nikdy nevíte, kdo sedí na druhé straně. Je běžnou praxí, že si uživatelé pravidelně pozměňují identitu, a to jak jméno tzv. nick, tak i pohlaví, věk, zájmy atd.

2.5.6. Blog

Toto slovo je zkráceninou anglických web log (přeloženo jako webový zápisník). Je to internetová stránka spravovaná jedním editorem, který na blog umisťuje příspěvky. Hlavním důvodem vytváření blogů je poskytnout čtenáři určitý příspěvek a následně i vlastní názor. Blogy mají vesměs neškodnou funkci, ovšem i zde se můžeme setkat s určitou formou kyberšikany. Může jít například o bývalý milenecký pár, kdy jeden z partnerů o druhém vyvěsí na blog nelichotivé informace či dokonce fotky nebo videa. Blog také může být od autora zaměřen přímo na oběť a následně ji na blogu urážet, zesměšňovat a přidávat směšná a ponižující videa nebo fotografie oběti.

2.6 Příčiny šikany a kyberšikany

Podmětů k násilnému chování dětí i dospělých je nespočet. Řada odborníků se již v minulosti zabývala otázkou, zda jsou si děti nezákonného jednání a jeho důsledků vůbec vědomi. Sami dospělí nebo rodiče jsou mnohdy překvapeni s jakou surovostí a agresí jsou mladiství schopni jednat. Mezi dospívajícími mohou být důvody offline šikany a kyberšikany pomsta, nesnášenlivost, sexuální zájem nebo rasismus a mnoho dalších. Útočníky se také stávají děti, které již v minulosti byly samy obětí šikany, a svým jednáním se tak snaží s traumatickou událostí vypořádat. U kyberšikany se potom motivem jednání nejčastěji stává nenávisť, vztek, frustrace nebo jen nuda z dostatku volného času.

Michal Kolář ve své knize *Bolest šikanování* uvádí nejčastější motivy studentů k šikanování¹⁶

- Snaha upoutání pozornosti a být středem zájmu spolužáků, a tím si získat jejich obdiv a přízeň.

¹⁶ Kolář, M. *Bolest šikanování: cesta k zastavení epidemie šikanování ve školách*. Praha: Portál, 2001, s. 85-86. ISBN 80-7178-513-X.

- Prosté zabíjení nudy, kterým citově prázdní jedinci přijdou na to, co je opravdu baví a dosáhnou pocitu opravdového žití.
- Tak zvaný „Mengeleho“ motiv, kdy agresor zkouší, co druhý člověk vydrží a jaké má možnosti.
- Žárlivost méně oblíbených žáků. Spolužáci závidí dobrému žáku přízeň učitelů, a tak se mu mstí.
- Motiv prevence, kdy se bývalá oběť šikany chce na novém působišti vyvarovat riziku svého týrání, a tak raději začne sama šikanovat nebo se přidá k nějakému agresorovi.
- Agresoři chtějí vykonat něco velkého, a tím si dokázat, že jsou sami schopní něčeho dosáhnout a mít nad někým kontrolu. Většinou se jedná o neúspěšné studenty nebo citově strádající jedince.

2.7 Legislativa

Prokázání šikany a kyberšikany není pro státní složky jednoduchým úkolem. Pojem šikana a kyberšikana v právních dokumentech České republiky není jako trestný čin vůbec definován. Tím je samozřejmě znesnadněno jak objasnění činu, tak postih samotného jednání. Společnost a stát toto chování ale považuje za negativní společenský jev, za kterým se trestné jednání skrývá. Počiny mladistvých pachatelů mohou skrytě naplňovat skutkovou podstatu trestného činu, a tím je postih takového jednání umožněn. Definice jednotlivých protiprávních jednání najdeme v trestním zákoníku České republiky. Nejdůležitější z nich dotýkající se nebo související s šikanou a kyberšikanou jsou¹⁷:

- §149 Mučení a jiné nelidské a kruté zacházení

Případy tohoto rázu můžeme pozorovat z pravidla u klasické šikany, kde dochází k fyzickému napadání jedné nebo více osob. Případy končící smrtí oběti jsou trestány až osmnácti lety vězení.

¹⁷ Zákon č. 40 ze dne 8. 1. 2009 Zákon trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2009, částka 11, s. 354 – 461. Dostupný také z: <http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?r=2009&cz=40>. ISSN 1211-1244.

- §175 Vydírání

Běžnou praktikou zejména pachatelů kyberšikany je právě vydírání, pomocí kterého manipulují s obětí za účelem vlastního profitu. S možností využití kybernetických vymožeností je vydírání posunuto do ještě větších eventualit, než tomu bylo dříve, neboť právě v kyberprostoru kolují citlivá a osobní data nebo fotografie, které lze k takovému jednání snadno zneužít.

- §184 Pomluva

Zveřejnění nepravdivého údaje o osobě prostřednictvím telefonu, rozhlasu, filmu či počítačové sítě, a tím poškodit danou osobu před spoluobčany, rodinou či pracovním kolektivem se trestá vazbou po dobu dvou let.

- § 353 Nebezpečné vyhrožování

Vše co může u oběti vzbudit důvodnou obavu o zdraví nebo vlastní život je považováno za nebezpečné vyhrožování. Pachatelé kyberšikany jsou převážně slabí, psychicky narušení nebo citově strádající jedinci, kteří tímto způsobem jednají pro pocit moci nad jinou osobou. Maximální výše trestu je zákonem stanovená na tři roky.

- §354 Nebezpečné pronásledování

Tato praktika je nejvíce příbuzná kyberstalkerům. Ti svým stíháním, obtěžováním a vyhrožováním oběti narušují obvyklý způsob života, a oběť psychicky deptají. Při prokázání viny ze spáchaných činů v podobě pronásledování si pachatelé mohou vysloužit až tři roky vězení.

Tento stručný výčet paragrafů z našich právních norem samozřejmě neobsahuje zdaleka všechny, kterými je možné kyberšikanu, v případě naplnění skutkové podstaty některého z trestných činů, trestat a mnozí pachatelé, většinou děti a mladiství, si neuvědomují, že v případě odhalení a dopadení musí nést následky.

Na základě Metodického pokynu ministra školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení je každá škola povinna vytvořit vlastní Program proti šikanování, který je zavazuje k nastolení optimálního, bezpečného prostředí ve školách a k vytvoření krizového plánu, pro

případy, kdyby ve škole k šikanování mezi žáky došlo¹⁸. „*Státem ratifikovaná Úmluva o právech dítěte zaručuje všem dětem v pedagogických zařízeních bezpečný pobyt bez poškozování zdraví a ohrožení života. Šikanování je v řadě případů trestnou činností.*“¹⁹

U kyberšikany je potom dopadení útočníků spíše ojedinělá praxe. Skutečná identita pachatelů je málokdy odhalena. U kriminality prostřednictvím kyberprostoru je oproti offline šikaně jedna velká výhoda, a to možnost předejít pravděpodobnosti stát se její obětí. Jedinou podmínkou jak se vyvarovat kyberšikaně je potom dodržování určitých bezpečnostních pravidel. Nadace Naše dítě sepsala Listinu desatera základních práv dítěte na internetu, a ta zní:

- „*Mám právo bádát, učit se a užívat si na internetu všechny dobré věci.*
- *Mám právo nevyplňovat na internetu žádné formuláře a neodpovídat na otázky.*
- *Mám právo uchovávat veškeré informace o sobě v tajnosti.*
- *Mám právo se na internetu cítit bezpečně a být v bezpečí.*
- *Mám právo ignorovat e-maily a zprávy od lidí, které neznám nebo kterým nevěřím.*
- *Mám právo vždy požádat rodiče nebo vychovatele o pomoc.*
- *Mám právo necítit se provinile, když se na obrazovce počítače objeví odporné věci.*
- *Mám právo nahlásit dospělým každého, kdo se na internetu chová divně.*
- *Mám právo, aby mne nikdo neobtěžoval a netrápil.*
- *Mám právo, aby mi lidé na internetu prokazovali respekt.*“²⁰

2.8 Prevence kyberšikany

Nelze s naprostou pravděpodobností nikdy vyloučit, že se právě vaše dítě nebo dokonce vy sami nestanete obětí kyberšikany. Bohužel ani neexistují prostředky, které

¹⁸ MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. MŠMT: *Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy č. j. 28 275/2000 - 22 k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení* [online]. MŠMT, ©2013 – 2014 [cit. 2013-11-27]. Dostupné z:

<http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicky-pokyn-k-sikanovani>

¹⁹ Člověk v tísní. *Kyberšikana a její prevence - příručka pro učitele*. Plzeň: Člověk v tísní. Statutární město Plzeň, ©2009. ISBN 978-80-86961-78-1. Dostupné také z:

http://www.varianty.cz/download/pdf/texts_160.pdf

²⁰ Nadace naše dítě. *Informace pro děti a mládež* [online]. 10. 7. 2008 [cit. 2013-11-04]. Dostupné z: <http://www.internethotline.cz/informace-pro-mladez/118-3.htm>

by tomu mohly stoprocentně zabránit. Jediný případ omezení takového rizika je nepoužívat ani mobilní telefony a ani internet, což je v dnešním světě téměř nemožné. Děti se s komunikačními zařízeními a výpočetními technologiemi setkávají od útlého věku ať již formou prvního mobilního telefonu nebo např. výukou informatiky na školách. Ani za předpokladu, že budou děti, a samozřejmě i dospělí, dodržovat určitá pravidla internetové ochrany, není vyloučeno veškeré riziko.

Největší prevencí je dobrá znalost informačních technologií a zdravá míra obezřetnosti při pohybu v kyberprostoru. Poučení o nebezpečnosti a rizicích internetu a mobilních přístrojů by měli dětem předat hlavně jejich rodiče, a to již v raném věku. Pravidlem ale bývá, že oni sami nemají natolik velkou znalost, kterou by mohli dítěti předat, a nejsou schopni jej adekvátně na hrozící nebezpečí připravit.

Nedílnou součástí v prevenci proti kyberkriminalitě je samozřejmě Policie ČR, občanská sdružení a nadace zabývající se touto tematikou. Informace dětem sdělují prostřednictvím školení a přednášek, které se konají zejména pro základní a střední školy. S kyberšikanou se děti mohou svěřit i na linkách bezpečí, jejíž pracovníci nahlásí protiprávní jednání nebo podezření na jeho páčání orgánům činným v trestním řízení.

Česká republika se k problému kyberšikanou postavila čelem a snaží se posílit jak její prevenci, tak její represí. Naše země již také spolupracuje s mnoha jinými státy, neboť je jasné, že problémy spojené s internetovým prostředím nekončí na hranicích států, ale jsou otázkou mezinárodní. Tato spolupráce je důležitá zejména v bojích proti celosvětově propracované kybernetické kriminalitě zaměřující se právě na děti.

3 Kybergrooming

Následující kapitola se zabývá tématem kybergroomingu, neboť je jedním z hlavních druhů kyberkriminality páchané na dětech. Je nezbytné tento pojem definovat a podrobněji určit všechny jeho hlavní rysy.

Kapitola se z počátku zabývá jeho procesem, neboť je oproti kyberšikaně ojedinělý a pro toto jednání specifický, etapami, ze kterých je kybergrooming tvořen a také se věnuje profilům pachatelů a obětí, přičemž jsou zde rozebrány jejich jednotlivé druhy.

Jako u předchozí kapitoly, i tato se v jedné ze svých částí zaměřuje na legislativu a prevenci, které představují nedílnou součást tématu kybergroomingu.

3.1 Definice pojmu kybergrooming

Kybergrooming je pojem označující chování v internetovém prostředí, jež má v oběti vyvolat falešnou důvěru a podnítit ji k osobní schůzce za účelem sexuálního zneužití, fyzického násilí, využití oběti k dětské prostituci nebo k výrobě dětské pornografie.²¹ Komunikace mezi pachatelem a jeho obětí probíhá zejména prostřednictvím SMS zpráv nebo sociálních a komunikačních sítí. Není ale pravidlem, že cílem kybergroomera je vždy osobní setkání. Za jistý druh kybergroomingu je považována i komunikace s erotickým podtextem, jež má z oběti vylákat lechtivé a pornografické fotografie nebo videa. Nejrizikovější skupinou obětí k tomuto jednání jsou mladiství, kterým je za jejich snímky následně nabídnuta určitá kompenzace v podobě darů nebo finančních odměn. V takových případech nejde pachateli o osobní schůzku, přesto jeho chování naplňuje skutkovou podstatu trestného činu, neboť jeho jednání značně ovlivňuje individuální a mravnostní vývoj jedince.²²

3.2 Proces kybergroomingu

V samotném procesu kybergroomingu jde o komunikaci mezi pachatelem a obětí přes komunikační technologie. Nejčastějšími z nich jsou chaty, diskuzní fóra nebo online seznamky.

Kybergrooming je dlouhodobou záležitostí, v níž komunikace probíhá v rádech několika měsíců nebo dokonce let.²³ Agresoři využívají schopnosti dokonalé manipulace s oběťmi a samozřejmě také jejich velké důvěřivosti. Manipulace je jedním z typických rysů profilu pachatele.

I rodiče dětí, které by mohly být potenciální obětí kybergroomingu, si mohou všimnout určitých znaků poukazujících na již započatý proces. Jde zejména o přílišné

²¹ KOPECKÝ, K. *Kybergrooming: nebezpečí kyberprostoru*. Olomouc: NET UNIVERSITY s.r.o., 2010, s. 3. ISBN 978-80-254-7573-7.

²² MAŠKOVÁ A., et al. *Kybergrooming a kyberstalking: Metodický materiál pro pedagogické pracovníky*. Praha: Národní centrum bezpečnějšího internetu, 2012. Dostupné také z: www.ncbi.cz/category/6-metodiky-ucebni-materialy?download=37

²³ KOPECKÝ, K. *Kybergrooming: nebezpečí kyberprostoru*. Olomouc: NET UNIVERSITY s.r.o., 2010, s. 3. ISBN 978-80-254-7573-7.

trávení času na internetu, nové dary a předměty, dostatek financí nebo např. utajování obsahu komunikace s dopisovatelem.

3.3 Etapy kybergroomingu

Chování násilníků zpravidla prochází určitými stádii, která lze aplikovat na většinu případů kybergroomingu. Jak jsem již výše zmínila, jedná se o určité formy manipulování s člověkem. Manipulaci bychom mohli rozdělit do několika etap, při kterých pachatel využívá promyšlené postupy a metody komunikace.

Potom co si útočník vytipuje svoji oběť, si začne tvořit vlastní identitu. Svoje vyjadřování a zájmy přizpůsobí danému věku oběti, aby v ní neprobouzel podezření nebo strach. V metodickém materiálu pro pedagogické pracovníky pod názvem Kybergrooming a kybestalking vydaného pod záštitou Národního centra bezpečnějšího internetu, najdeme etapy kybergroomingu rozděleny následovně:²⁴

3.3.1. Vzbuzení důvěry a snaha izolovat oběť od okolí

Jako první se pachatelé snaží o získání co možná nejvíce informací o oběti a jejím okolí, aby zabránili svému odhalení. Otázky typu: „*Kde v bytě máš svůj počítač?*“ nebo „*V kolik hodin chodí tví rodiče do práce?*“ mají analyzovat situaci v rodinném prostředí a omezit tím u rodičů riziko jakéhokoli podezření. Útočníci si chtějí být ve všech ohledech jisti, a postupně přijde i na otázky věrného přátelství nebo milostných vztahů, aby vyloučili riziko důvěrného svěřování se oběti ostatním.

„*Věř jen mě, jsem na tom podobně. Ostatní to nepochopí, svěř se mi. Neříkej o tom ostatním ve škole, žárlili by.*“ To vše jsou příklady snahy docílit izolovanosti oběti od okolí a prohloubení citového vztahu s pachatelem.

²⁴ MAŠKOVÁ A., et al. *Kybergrooming a kyberstalking: Metodický materiál pro pedagogické pracovníky*. Praha: Národní centrum bezpečnějšího internetu, 2012. Dostupné také z: www.ncbi.cz/category/6-metodiky-ucebni-materialy?download=37

3.3.2. Podplácení dárky, budování kamarádského vztahu

Pachatel navazuje s obětí stále hlubší vztah. Zajímá se o jeho všední problémy, přičemž oběti naslouchá a uklidňuje ji. Ty samé problémy dosazuje i do své nepravé identity, čímž u oběti vyvolá pocit pochopení a sounáležitosti.

Agresori neváhají oběti jakýmkoli způsobem podplácet. Otázky týkající se zálib nebo oblíbených skupin či módních značek, jsou pokládány zejména z tohoto důvodu.

3.3.3. Sběr nebezpečného materiálu k vydírání a nátlaku

Pachatel se v komunikaci cíleně uchyluje k tématům, jež jsou pro děti tabu. S obětí probírají její sexuální život nebo tajemství, o kterých nemají rodiče ani ponětí. Po obětech také požaduje lechtivé snímky nebo videa.

V této fázi se groomeři také snaží o získání co nejvíce kontaktních údajů jako adresu bydliště, pravé jméno, telefonní číslo nebo e-mail, které mohou následně využívat pro případné vydírání oběti. Nashromážděné informace jsou následně využity k machinacím, jež nutí oběť dělat věci proti její vůli.

3.3.4. Vyvolání emoční závislosti (obdoba Stockholmského syndromu)

V této fázi jde zejména o úplné emoční odříznutí oběti od rodiny a přátel za účelem toho, aby oběť už důvěřovala pouze agresorovi. S poskytnutím důvěrných informací ze života oběti se násilníkovi otevrou nové možnosti toho docílit. Do komunikace začíná začleňovat i citové vydírání typu: *„Kdyby nebylo tebe, nebyl bych šťastný.“* nebo *„Jsem na tebe zlý, protože mi na tobě opravdu záleží.“*

3.3.5. Osobní setkání

Pokud ještě k žádné osobní schůzce mezi aktéry kybergoomingu nedošlo v žádné z předcházejících fází, je velice pravděpodobné, že k ní dojde v tomto stádiu. Jestliže si je agresor jist emoční závislostí oběti, není pro něj problém se s danou osobou setkat tváří v tvář. Takových setkání se útočník snaží docílit, aby mohl oběť fyzicky napadnout, sexuálně zneužít nebo ji využít k šíření pornografických snímků atd. K osobnímu kontaktu agresori lákají pod záminkou procházky v parku, předání slíbeného daru, návštěvou kina nebo jiných aktivit, ke kterým má oběť blízký vztah.

3.3.6. Napadení a výhrůžky

Poslední etapou kybergroomingu je potom samotné sexuální nebo fyzické napadení dítěte. Do této fáze ale můžeme zařadit i jistý druh manipulace, která má pachateli zajistit další průběh jejich vztahu.

Pomocí takového chování jsou agresori schopni podmanit si prakticky každého slabého jedince. Když ještě zohledníme potenciaální věk dítěte, je prakticky neschopné se samo bránit.

Je tady také možnost, že se po nějaké době již oběť nechce s pachatelem vídat, protože má z dané osoby strach nebo vycítila hrozící nebezpečí. To má za následek změnu chování kybergroomera, který se již nesnaží být „kamarádem“, a změní své dosavadní chování. Oběť začne pronásledovat, vyhrožovat nebo dokonce vydírat. Získané informace mu v tomto případě zajišťují určité jistoty, kterých může k vydírání využít. Jako například: *„Jestli se se mnou už nesejdeš, pošlu tvoje nahé fotografie tvým rodičům. Jestli to neuděláš, prozradím tvoji matce, že spolu máme poměr. Zabiju se, jestli nepřijdeš, potřebuju tě vidět, jsi moje největší láska.“* Jediným možným způsobem jak se z takové situace vyprostit potom bývá pomoc rodičů, kamarádů nebo orgánů činných v trestním řízení, což na základě příkladů výhrůžek uvedených výše nebývá pro dítě tou nejlehčí variantou řešení.

3.4 Profil pachatele

Nikdy o nikom nelze říci, že má předpoklady k chování kybergroomera. Nelze ani sestavit jeho jednoznačný psychologický profil. Co ale můžeme říct je, že má agresor velkou trpělivost. Je schopen s obětí vést komunikaci po dobu několika měsíců, i déle. O osobní schůzce začíná přemýšlet až v době, kdy si je naprosto jist oddanou důvěrou nebo láskou k jeho falešnému profilu. Často se snaží komunikaci stáčet na sexuální nebo lechtivá témata. Po oběti později vyžaduje i fotografie nebo videa s tímto podtextem. Kybergroomeři nejednají vždy stejným úmyslem. Národní centrum bezpečnějšího internetu sestavilo typologii pachatelů, která nám jednotlivé motivace chování agresorů přibližuje²⁵.

²⁵ MAŠKOVÁ A., et al. *Kybergrooming a kyberstalking: Metodický materiál pro pedagogické pracovníky*. Praha: Národní centrum bezpečnějšího internetu, 2012. Dostupné také z: www.ncbi.cz/category/6-metodiky-ucebni-materialy?download=37

3.4.1. Kvazivoyer

Tento typ pachatele se nesnaží své jednání zakončit osobní schůzkou, a nejde mu ani o sexuální zneužití oběti. Pro uspokojení své potřeby mu stačí oběť pozorovat prostřednictvím webkamery. Prostřednictvím obrazové komunikace oběť nenápadně vyzývá k intimnímu chování a uspokojování.

3.4.2. Experimentátor

Takového pachatele ze všeho nejvíce baví „hra“, kterou s obětí hraje. Postupy svého chování má dokonale promyšlené a mění je v závislosti na vývoji situace. Požadavky a tlak vyvíjený na oběť postupně zvyšuje s cílem ji sexuálně zneužít. Takový agresor může mít v jednom časovém úseku rozpracovaný vztah s několika dětmi zároveň.

3.4.3. Kriminálník

Prvořadým důvodem páchaní takové činnosti je pro tento typ agresora vlastní zisk, většinou finanční. Za peněžní úplatu prodává pedofilům profily na vytipované osoby. V jiných případech si samotný pachatel s obětí sjedná schůzku a tam ji následně prodá nebo ji sám využije k prostituci nebo vytváření pornografických snímků. Uspokojování vlastní sexuální potřeby je pro takového pachatele až na druhém místě.

3.4.4. Duševně nemocný jedinec

Takový jedinec není schopen vyhodnotit závažnost situace a mnohdy u něj chybí jakýkoli objektivní náhled na situaci. Jeho chování vychází z náhlých pudů a pohnutek. Není si vědom toho, že by se dopouštěl jakýchkoli protiprávních činů. Někteří jedinci nevnímají hranice správného morálního nebo sociálního chování jako zábranu ke svému jednání. Jeho prožívání a chápání situace potom záleží na závažnosti duševního onemocnění nebo stupni retardace.

Mezi kybergroomery také můžeme zařadit pedofily. Definice slova pedofil říká, že se jedná o sexuální chtíč dospělých k nedospělým osobám, tedy dětem, a to jak k dívkám, tak k chlapcům. U této deviace jde o erotické (erotosexuální) zaměření na

objekty v prepubertálním věku (tedy na chlapce a dívky bez znaků dospívání)²⁶. Takových osob je na internetu nespočetné množství. Z jejich chování nelze předvídat a ani rozpoznat, že se o takovou osobu jedná. Pedofilové jsou schopni k ukojení svého chťiče zajít až do těch nejkrajnějších mezí. Sex se sobě rovným partnerem vnímají jako ohrožení, a proto vyhledávají sexuální uspokojení u dětí. V této souvislosti hovoří Chmelík o dvou kategoriích pedofilních pachatelů.²⁷

- Fixovaný pedofil

Taková osoba má o dítě nejen sexuální, ale i psychický zájem. Považuje je za své sociální partnery. S dětmi se ztotožňuje a snaží se o jejich maximální náklonnost. Takový druh pedofilie je nejvíce ztotožnitelný s kybergroomingem, jelikož k sexuálnímu napadení dojde až po dlouhodobém komunikování a spřátelení se s obětí.

- Regresivní pedofil

Většinou to bývá jedinec, který k navázání kontaktu s dítětem přistoupí z důvodu nespokojenosti s vlastním reálným životem. Jedná se o rozvody, špatnou životní situaci, neoblíbenost nebo například špatné navazování kontaktů s vrstevníky. Důvodem k vyhledávání dětí je snadno dosažitelný pocit nadřazenosti.

Kybergroomeři jsou osobami s dobrými strategickými a psychologickými vlastnostmi. Kroky svého jednání mívají promyšlené a jsou schopni se přizpůsobit prakticky každé situaci.²⁸ Do nastaveného profilu se dokáží vžít. U agresorů můžeme pozorovat nejen jednotlivé typy pachatelů, ale i jejich vzájemnou kombinaci. Rozeznat útočníka není lehké jak pro děti a mladistvé, tak pro orgány činné v trestním řízení.

²⁶ WEISS, P. *Sexuální deviace*. Praha: Portál, 2002, s. 74. ISBN 80-7178-634-9.

²⁷ CHMELÍK, J., et al. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. Praha: Portál, 2003, s. 167. ISBN 80-7178-739-6.

²⁸ MAŠKOVÁ A., et al. *Kybergrooming a kyberstalking: Metodický materiál pro pedagogické pracovníky*. Praha: Národní centrum bezpečnějšího internetu, 2012. Dostupné také z: www.ncbi.cz/category/6-metodiky-ucebni-materialy?download=37

3.5 Profil oběti

Obětí kybergroomingu se může stát pochopitelně kdokoli, kdo se vyskytuje v online prostředí. Nejohroženější skupinou ale zůstávají děti. Největší možné riziko stát se obětí kybergroomingu mají potom ty děti, jež tráví v kyberprostoru veškerý svůj volný čas a v reálném životě nemají prakticky žádné přátele. Tím se uchylují k tomu si je hledat právě na internetu, kde se ale pod mylnými profily můžou skrývat potencionální agresori. „Z hlediska věku a pohlaví jsou nejčastějšími oběťmi sexuálního násilí pubertální dívky mezi 13 až 17 lety.“²⁹ Ohroženějšími se také mohou stát děti vyrůstající v neklidném rodinném prostředí, trpící nedostatkem sebeúcty a sebedůvěry a nedostatečnou láskou a pozorností ze strany rodičů. Potencionálními oběťmi se také stávají děti, které nebyly poučeny o rizicích pohybu v kybernetickém prostředí.

Oběti si z takového jednání odnáší škodlivé důsledky, které je následně provází po zbytek života, a to ve formě psychických a někdy i fyzických následků. Taková zkušenost je pro děti velmi traumatizující, často se uzavírají do sebe, nikomu nevěří a nechtějí navazovat známosti ani v reálném životě.

Hulanová uvádí možné důsledky sexuálního zneužití, které se mohou projevit i v budoucím sexuálním partnerském životě. Klíčovým aspektem psychického uzdravení se potom stává podpora přátel a rodin. Jestliže se u oběti taková reakce od okolí nedostaví, mnohdy je citově ztracená a mohou se u ní projevovat i psychické zdravotní problémy od poruch příjmu potravy až po sebevražedné sklony.³⁰

3.6 Legislativa

Kriminalita spojená se sexuálními delikty páchanými na dětech vyvolává a vždy vyvolávala v řadách veřejnosti velký rozruch a následný tlak na dopadení agresora a jeho řádné potrestání. Informovanost o protiprávním jednání pomocí moderních technologií není u běžné populace a mnohdy ani u profesionálů na vysoké úrovni. Běžný občan je seznámen pouze s nejméně závažnými případy pomocí sdělovacích prostředků. Není tedy běžné, že by se na obrazovkách našich televizorů obvykle objevovaly zprávy o internetové kriminalitě páchané na dětech, a to z důvodu obav

²⁹ HULANOVÁ, L. *Internetová kriminalita páchaná na dětech, Psychologie internetové oběti, pachatele a kriminality*. Praha: Triton, 2012, s. 55. ISBN 978-80-7387-545-9.

³⁰ Tamtéž, s. 56.

rodičů o své potomky, ale také ze strachu z druhotné újmy oběti ze zveřejnění jejich případu ve sdělovacích prostředcích.

Na rozdíl od Velké Británie nebo USA, nemá Česká republika pojem kybergrooming obsažený v právním výčtu trestných činů. Rada Evropy ale již vydala mezinárodní vodítko, jehož dokument nese název Úmluva o počítačové kriminalitě (Convention on Cybercrime)³¹, který členskými státy slouží jako pomocník při vytváření zákonů týkajících se této problematiky.

Kybergrooming je z pohledu práva a jeho následného postihu složitý, neboť se zprvu jedná o online komunikaci, ale pak se jednání pachatele přesouvá i do reálného života. Šetření a dokazování protiprávního jednání je obdobné jako u kyberšikany. V obou případech se protizákonná chování trestají pomocí některých paragrafů trestního zákona³². Mohou to být:

- §140 Vražda

Protiprávní jednání, kde je oběť pachatelem úmyslně usmrcena. Vražda dítěte mladšího patnácti let se trestá odnětím svobody až na dvacet let, v některých případech i výjimečným trestem.

- § 168 Obchodování s lidmi

Takového jednání se pachatel dopouští zejména tehdy, jde-li o typ kriminálního agresora. Dítě nezneužije, nýbrž ho prodá nějaké jiné osobě za účelem prostituce, pohlavního styku, vytváření pornografického materiálu, nebo jiného druhu sexuálního zneužití.

- §185 Znásilnění

Jedná se o sexuální zneužití proti vůli oběti, a to buď pod pohrůzkou, vydíráním nebo jiným druhem násilí. Za znásilnění dítěte může být agresor odsouzen na dva až deset let vězení v závislosti na okolnostech, při kterých byl trestný čin spáchán.

³¹ Rada Evropy. *Úmluva o počítačové kriminalitě*. Budapešť: Rada Evropy, ©2011. Dostupné také z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=890&CT1=0>

³² Zákon č. 40 ze dne 8. 1. 2009 Zákon trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2009, částka 11, s. 354 – 461. Dostupný také z: <http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?r=2009&cz=40>. ISSN 1211-1244.

Z trestního zákoníku je samozřejmě kybergrooming možný trestat mnoha dalšími paragrafy, a to zejména těmi, které se týkají trestných činů proti zdraví, životu nebo svobodě nebo trestných činů proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti. Paragrafy, které jsou využitelné k řešení kyberšikany lze využít i u kybergroomingu, samozřejmě ale závisí na jednotlivých případech.

3.7 Prevence kybergroomingu

Stejně jako kyberšikana, je kybergrooming rizikem pro všechny osoby pohybující se v kybernetickém prostoru. I zde je nejlepší prevencí dostatečná znalost dané problematiky a poučení ze strany škol a rodičů. Nebezpečnou komunikaci můžou rodiče dětí rozpoznat podle určitých znaků, kterých je třeba si pozorně všimnout a včas na ně dítě upozornit. Jedná se o znaky komunikace, jež jsem zmínila v kapitole zabývající se procesem kybergroomingu. Rodiče, pedagogové i děti by měli být dobře seznámeni s volně přístupnými informacemi, které mají za úkol potencionální oběti na internetu chránit. Tyto informace shromažďují různé nadace, centra nebo organizace zabývající se touto tematikou. V neposlední řadě by měly být děti informovány o existenci anonymních linek důvěry a internetových portálů, kde se s podobným podezřelým chováním můžou svěřit.

4 Dětská online pornografie

Poslední hlavní kapitolou teoretické části je dětská online pornografie. Úvod se zabývá definicí a původem tohoto pojmu. Následně jsou níže popsány metody, jakými jsou materiály dětské pornografie získávány. Stejně jako u předchozích kapitol je zde uveden profil pachatele a oběti. Některé jejich typy jsou poté blíže specifikovány. S tímto tématem je spojené sexuální zneužívání, jehož formy jsou v této kapitole rozepsány. Není opomenut ani právní rámec a prevence dětské online pornografie.

4.1 Definice pojmu dětská online pornografie

Ještě než přistoupím k významu dětské online pornografie, je nutné si objasnit samotný pojem pornografie. Pojem pornografie je složený z řeckého porné (přeloženo

jako prostitutka) a grafein (přeloženo jako psát).³³ Jednotná definice tohoto výrazu není oficiálně stanovena, ale pod tímto slovem si můžeme představit jakési znázorňování lidského těla nebo sexuálního chování, jež má v pozorovateli vyvolat sexuální vzrušení. Slovník cizích slov potom vysvětluje pojem jako necudné písemnictví, obrazy nebo filmy.³⁴

Důležité je také si uvědomit co za pornografií nepovažujeme. Pouhý pohled na cizí nahé tělo jako pornografií nevnímáme, a to ani v případě, že dílo zachycuje ty nejintimnější chvíle a ani za předpokladu, že tento pohled vzbuzuje v některých jedincích sexuální pud. Autorský zákon říká, že dílo, například pornografické, musí splňovat určité znaky, aby za dílo bylo bráno. O dílo se jedná tehdy, je-li jedinečným výsledkem tvůrčí činnosti autora, přičemž může být vyjádřeno v jakékoli objektivně vnímatelné podobě, tudíž i elektronické.³⁵

Dětská pornografie jistě není fenoménem dnešní doby a na toto téma jsme již mohli narazit v minulosti. V moderním světě s informačními technologiemi se tato protizákonná činnost pouze z větší části přesunula do kyberprostoru, a značně tím usnadnila práci jejich tvůrcům i pouhým uživatelům tohoto materiálu. Internetové prostředí pachatelům slouží jako výrobná nebo úschovna těchto dat a také se jeví jako jedna z nejjednodušších příležitostí k jejich prohlížení nebo distribuci.

I přes to, že se mnozí odborníci snažili určit přesnou definici dětské pornografie, dodnes tomu tak není. Nejvíce se k tomu ale blížila definice ze Stockholmského kongresu boje proti komerčnímu sexuálnímu zneužívání dítěte v roce 1996, kde byl definován významový rámec dětské pornografie. Sexuální komerční zneužívání dítěte je tedy veškeré využití dítěte k sexuálním praktikám výměnou za finanční nebo jinou odměnu, probíhající mezi dětmi, prostředníky, agenty a jinými, kdo vydělávají na obchodování s dětmi.³⁶

³³ CHMELÍK, J., et al. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. Praha: Portál, 2003, s. 34. ISBN 80-7178-739-6.

³⁴ PECH, V. *Velký slovník cizích slov*. Praha: Kvasnička a Hampl, 1948, s. 580.

³⁵ Zákon č. 121 ze dne 7. 4. 2000 o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, částka 36, s. 1658 – 1685. Dostupný také z: <http://www.vscht.cz/document.php?docId=4317>. ISSN 1211-1244

³⁶ BLATNÍKOVÁ, Š. *Pachatelé komerčního sexuálního zneužívání dětí*. Praha: KUFR, 2009, s. 6. ISBN 978-80-7338-091-5.

4.2 Metody a postupy vytváření dětské online pornografie

Agresoři své jednání záměrně přesouvají do kyberprostoru, jelikož je tam mnoho příležitostí ke sběru potřebného materiálu nebo k hledání potencionálních obětí. Pachatelé využívají několika zaručených metod, které jim zajistí neomezené možnosti pořizování fotografií nebo videí.

První z takových možností je například kybergrooming. Pachatel nejdříve naváže kontakt s obětí a následně ji manipulacemi nebo vyhrožováním přinutí k zasílání takových snímků nebo ke svlékání před webkamerou a v konečné fázi může přijít i na osobní schůzku.

Druhou možností pořizování takových materiálů je přes webové stránky s různou tematikou. Pachatelé jsou schopni navázat kontakt s dětmi přes internetové stránky s počítačovými hrami nebo jiným oblíbeným obsahem, kde nabízí odkazy na další podobná témata. Kliknutím na odkaz se například nainstaluje do počítače zařízení, pomocí kterého lze ovládat webkameru z jiného počítače, než na kterém je instalovaná.³⁷

Není tedy pochyb, že se na internetu snadno může stát obětí jakékoli dítě. Mnohdy si rodiče myslí, že když jejich ratolesti ještě neumí číst a psát, nejsou schopni se na internetu samy pohybovat. Děti jsou ale velmi učenlivé a dokáží od rodičů odkoukat způsoby, jakými po internetu surfují. V nepozorované chvíli pak stačí kliknout na některý lákavý obrázek nebo opsat z hračky její jméno do vyhledávače a dítě se nechtěně ocitá na jednom z těchto serverů.³⁸ Pachatelé využívají toho, že jsou děti velmi nerozvážné a nedokáží rozpoznat nebezpečnou situaci.

4.3 Profil pachatele

Pachatelé dětské online pornografie jsou velmi sofistikovaní, trpěliví a vypočítaví lidé, kteří jsou schopni pomocí triků, manipulace a machinací získávat děti k vytváření takových materiálů.

³⁷ HULANOVÁ, L. *Internetová kriminalita páchaná na dětech, Psychologie internetové oběti, pachatele a kriminality*. Praha: Triton, 2012, s. 60. ISBN 978-80-7387-545-9.

³⁸ Tamtéž.

Blatníková rozděluje pachatele do dvou skupin, na základě toho, za jakým účelem se o dětskou pornografii zajímají.³⁹ Prvního pachatele můžeme nazvat komerčním, neboť i pornografie spojená s důvody jejího vytváření se nazývá komerční. Hlavním důvodem jsou zejména komerční obchodní transakce. Do takové skupiny pachatelů můžeme zařadit kuplíře, prostředníky nebo tvůrce dětské online pornografie. Do druhé skupiny, jež můžeme nazvat duševně chorými, spadají osoby, které trpí určitou sexuální deviací. Weiss se sexuální deviací, neboli parafilii zabývá podrobněji. Taková sexuální úchylka, která se zaměřuje pouze na děti a mladistvé se nazývá pedofilie, kterou následně dělíme na homosexuální, heterosexuální nebo bisexuální, v závislosti na pohlaví dítěte, o které má dotyčný zájem. Pod pedofilií také spadají pojmy jako hebefilie a efebofilie, jejíž pachatelé se zaměřují na dospívající dívky a chlapce.⁴⁰

Komunikace pachatelů dětské pornografie probíhá prostřednictvím internetových portálů s různou tematikou. Na takových serverech jsou k dostání soubory ke stažení, které většinou bývají zaheslovány. Pedofilové s obchodníky a distributory komunikují pomocí různých hesel a kódů, a to dokonce na různých, veřejně přístupných komunikačních stránkách nebo sociálních sítích. Dokonalá struktura pornografické sítě na internetu znesnadňuje orgánům činným v trestním řízení dopadení i samotnou identifikaci pachatelů.

Hledání a výběr jednotlivých obětí také není příliš složitý úkol. Mladiství vkládají, zejména na sociální sítě, někdy až příliš odvážné fotografie, které mohou právě takové jedince popudit k určitému zneužití a vytipování si oběti jako svůj cíl.

V souvislosti s dětskou online kriminalitou rozdělil Tony Kron typologii pachatelů a jejich technik zneužívání⁴¹. Zneužíváním je zde myšleno trestní jednání, které nezahrnuje fyzické sblížení i to, kde dochází k fyzickému zneužití dítěte.

³⁹ BLATNÍKOVÁ, Š. *Pachatelé komerčního sexuálního zneužívání dětí*. Praha: KUFR, 2009, s. 38. ISBN 978-80-7338-091-5.

⁴⁰ WEISS, P. *Sexuální deviace*. Praha: Portál, 2002, s. 81. ISBN 80-7178-634-9.

⁴¹ KRONE, T. *A Typology of Online Child Pornography Offending*. Canberra: Australian Institute of Criminology, 2004, s. 4-5. ISBN 0-642-53843-3. Dostupné také z: <http://www.aic.gov.au/publications/current%20series/tandi/261-280/tandi279.html>

4.3.1. Prohlížeč webu (browser)

Zde je potřeba slovo prohlížeč uvést na pravou míru. Samotné prohlížení pornografických stránek na internetu trestné není. Toto jednání se stává trestným až tehdy, je-li tento materiál cíleně ukládán. Prohlížeči jsou osoby, jež na stránky s dětskou pornografií narazí v kybernetickém prostoru naprosto neúmyslně při běžném surfování po internetu. Nutno ještě podotknout, že nezáleží na době, po kterou je nezákonný obsah uložen, a ani na tom kde je uložen. Pachatel tedy při dopadení státními orgány nemusí mít materiál u sebe ani ve svém počítači. Postačí pouze fakt, že jej má uložený na nějakém nosiči informací.

4.3.2. Soukromé fantazie

Osoby, jež mají tajné fantazie o sexu s dětmi, nemohou být trestně stíháni, neboť fantazie není klasifikována jako trestný čin. Pokud je ale tato fantazie přenesena do jiné podoby, může vykazovat prvky trestné činnosti. Jedná se o digitální formát, ať text či digitální obrazy. Odhalení takového pachatele je málo pravděpodobné. Většinou k němu dojde tehdy, je-li počítač dotyčného v opravě nebo byl odcizen. Další možností odhalení je potom samotné udání od někoho, kdo má přístup k datům v počítači.

4.3.3. Trawler

Takový typ pachatelů se aktivně pohybuje zejména na veřejně dostupných webových stránkách s dětskou pornografií. Působí jako samostatná jednotka, neboť s ostatními pachateli nevytváří žádnou pornografickou síť. Takoví jedinci mívají pouze nízké online zabezpečení proti odhalení jejich osoby.

4.3.4. Non-secure sběratel

Pachatel v tomto případě stahuje, nakupuje a shromažďuje materiál s dětskou pornografií z veřejných portálů, které nejsou zabezpečeny hesly, šifrováním nebo určitými požadavky. U takových osob už je pravděpodobnost propojení se s ostatními pachateli v pornografické síti mnohem vyšší, než tomu bylo u trawlerů a předchozích typů pachatelů.

4.3.5. Secure sběratel

Pachatel tohoto typu, stejně jako předchozí, stahuje a hromadí pornografický materiál. Rozdíl oproti non-secure pachateli je v tom, že tento jej vyhledává na dokonale zabezpečených serverech, kde jsou používány kódy nebo šifry a členství v takové skupině je podmíněno určitými požadavky.

4.3.6. Online groomer

Groomer je osoba, která s obětí navazuje kontakty přes internet, s cílem kybersexu nebo i fyzického zneužití dítěte (viz kapitola 3 této práce). Groomeři ukazují dětem obrázky se sexuální tematikou, aby potlačili jeho zábrany k sexuální aktivitě a přivodili mu tím domněnku, že se jedná o běžné jednání mezi dětmi a dospělými.

4.3.7. Pachatel fyzického zneužití dítěte

V tomto případě dochází ze strany pachatele k aktivnímu zapojení se do fyzického zneužívání dítěte. Dětské pornografické materiály v internetovém prostředí pouze sleduje z důvodu uspokojení vlastních sexuálních potřeb. Samotné fyzické zneužití může být zaznamenáno na kameru či fotoaparát. Není ale primárně vytvářeno k další distribuci, nýbrž pro vlastní potřebu.

4.3.8. Výrobce

Výrobce bychom mohli nazvat pachatele, který je stejně jako předchozí zapojen do fyzického zneužití dítěte, ale nahrané materiály jsou pořizovány pro účely dalšího šíření.

4.3.9. Distributor

Distributor neboli šířitel dětské pornografie může a nemusí mít fyzický zájem o děti a mladistvé. Jeho hlavní motivací distribuce takových materiálů je finanční zisk.

4.4 Profil oběti

Obětí sexuálního zneužívání a využívání k pornografickému průmyslu může být pochopitelně kdokoli bez rozdílu věku. V této práci ale zaměřuji svoje poznatky pouze na děti a mladistvé.

Jsou děti, které se stanou obětí takového jednání neúmyslně, ale jsou i takové, které svá těla prodávají za účelem zisku. V dnešní době policie zaznamenává nárůst dětské pornografie, která by se dala považovat za dobrovolnou, neboť mládež si je vědoma, jak velká je po pornografických materiálech poptávka, a své fotografie na internetu nabízí za finanční odměnu.

Oběti komerčního sexuálního zneužívání jsou rozděleny do tří skupin, které zohledňují důvody, pro které se staly obětí.⁴²

4.4.1. Oběť typická (Chudoba a zkušenost se sexuálním zneužíváním)

Tento typ je nejčastějším profilem oběti. Jedná se o problémové děti ze slabších ekonomických vrstev, které nemají ve své domácnosti dobré finanční zázemí. Z důvodu nedostatku peněz v rodině vzrůstá stres rodičů, který může vyústit i v sexuální zneužívání vlastních potomků. Bohužel se stává, že své děti už od nejútlejšího věku z finančních nedostatků prodávají sami rodiče. Moderní technologie jim jenom usnadňují práci. Mnohdy jde o děti, které se mezi vrstevníky dopouští šikanování nebo krádeží, jsou uzavřené a citově strádají. V průběhu dospívání je pro ně typický sklon k užívání alkoholu a drog.

4.4.2. Oběť ekonomická

Takový jedinec trpí nedostatkem sebevědomí a strachem, že nebude přijat do kolektivu. Strach z vyčlenění ze skupiny vrstevníků dožene dítě k chování, které samo neschvaluje, ale je si jisto, že se bude jednat o jednorázovou záležitost. Prodá tedy snímky, videa nebo dokonce sebe samo za určitý finanční obnos, aby si mohlo pořídít například značkové oblečení nebo novou elektroniku a za pomoci toho se stát součástí kolektivu.

⁴² VANÍČKOVÁ, E. *Jak vypadají? Profil oběti komerčního sexuálního zneužívání.* In: *Komerční sexuální zneužívání dětí v České republice: sborník z konference pořádané organizacemi Friedrich Ebert Stiftung, La Strada, Karo a Enya ve dnech 6. - 7. listopadu 2001.* Praha: Friedrich Ebert Stiftung, 2002, s. 10-12. Dostupné z: <http://www.zkola.cz/rodice/socpatologievy/tyraniazneuzivani/Documents/komerčniSexualniZneuzivaniDetiSbornik.pdf>

4.4.3. Oběť zábavná

Tyto děti pocházejí z tzv. podnikatelských rodin, což chápeme tak, že po materiální stránce mají všechno, ale po té psychické, citové velmi strádají. Sexuální praktiky poskytují druhým pro vlastní zábavu, nikoli pro zisk, jako to bylo u oběti ekonomické. Tací jedinci se snaží tímto jednáním v očích ostatních dětí jevit jako dospělí. Svoje činy netají a nestydí se za ně, jako to bylo u předchozích dvou typů, ale naopak se s nimi chlubí a touží po velké publicitě.

Je tedy jasné, že nelze jednotně popsat oběť sexuálního zneužívání, a to ať se jedná o dětskou pornografii nechtěnou, nebo o tu dobrovolnou. Jasné ale je, že kdyby nebylo tolik konzumentů dětské pornografie, nebyla by tak rozšířeným jevem jak v reálném životě, tak v kybernetickém prostoru.

V kapitole zabývající se oběťmi nelze opomenout ani důsledky sexuálního zneužívání, které si z prožití takové zkušenosti děti nepopíratelně odnáší. Takové následky bychom mohli rozdělit do tří skupin viktimizace, a to primární, sekundární a terciální.

Primární viktimizaci chápeme jako samotný čin sexuálního zneužití nebo využití k vytváření erotických materiálů, kde oběť shledává důsledky bezprostředně poté, co k takovému jednání dojde. Do primární viktimizace bychom mohli zařadit například fyzické ublížení na zdraví nebo psychické trauma z prožité situace. Takovou zkušeností se dítě uzavírá do sebe, přestává věřit okolí a prožívá pocity strachu z nadcházejících událostí.⁴³

V sekundární viktimizaci dochází k druhotnému poškození oběti v podobě reakce rodiny a společnosti. K druhotné viktimizaci oběti taktéž dochází při soudních řízeních, kdy je oběť nucena se zpátky vracet k osudné situaci za účelem objasnění okolností a k identifikaci pachatele.⁴⁴

V neposlední řadě to jsou trvalá poškození oběti jak fyzická, tak psychická, která mohou vyústit až k sebevraždě oběti. Někdy se oběti v rámci terciální viktimizace stávají samy pachateli této trestné činnosti.

⁴³ MILFAIT, R. *Komerční sexualizované násilí na dětech*. Praha: Portál, 2008, str. 64. ISBN 978-80-7367-320-8.

⁴⁴ Tamtéž, s. 71.

Nutno podotknout, že se oběti kybernetického zneužívání stávají obětmi jak tvůrce takových snímků, tak následně i jeho odběratelem. Sekundární viktimizaci potom oběti mohou prožívat dlouhé roky, neboť materiály jsou distribuovány prostřednictvím informačních technologií a nikdy není záruka, že se i po vymazání již nedostanou do virálního koloběhu.

4.5 Formy sexuálního zneužívání

Oběti jsou ze strany pachatelů zneužívány mnoha různými způsoby. Základní dělení, které je k dispozici, rozděluje formy sexuálního zneužívání na kontaktní, tedy dotykové a nekontaktní s absencí jakéhokoli fyzického sblížení⁴⁵.

Do první skupiny nedotykového zneužití bychom mohli zařadit praktiky se sexuálním podtextem vykonávané zejména prostřednictvím komunikačních technologií. Do druhé z těchto kategorií se tedy zařazuje samotné fyzické dotýkání ve všech formách, včetně pohlavního styku a jiných praktik.

4.5.1. Kontaktní zneužití

K dotykovému zneužívání dochází za předpokladu, že je dítě s pachatelem ve fyzické blízkosti. Za kontaktní zneužití považujeme:

- **Vynucený pohlavní styk** – jednání, které jinak nazýváme také znásilnění, přičemž pachatele představuje dospělý jedinec a oběť dítě. Jedná se o formu brutálního znásilnění, po kterém dítě trpí nejen psychickým traumatem, ale také fyzickým poraněním zejména pohlavního ústrojí. Penetrace může být vaginální nebo anální, přičemž ji pachatel vykonává prsty, pohlavním ústrojím nebo jiným předmětem.
- **Intrafemulární pohlavní styk** – simulovaný pohlavní styk, při kterém nedojde k penetraci. Pachatel tře své genitálie mezi stehny oběti za účelem vlastního uspokojení.

⁴⁵ JEŽKOVÁ, Z. a A. FRAŇKOVÁ. *Mýty a fakta o sexuálním zneužívání* [online]. ©2011-2014 [cit. 2014-01-05]. Dostupné z: <http://www.sancedetem.cz/srv/www/content/pub/cs/clanky/myty-a-fakta-o-sexualnim-zneuzivani-deti-63.html>

- **Osahávání a ohmatávání** – k takovému jednání může docházet i pod různými záminkami pachatele, jako je například masáž. Oběť následně osahává na různých místech včetně genitálií nebo ňader.
- **Specifické dráždění** – dráždění klitorisu a prsou u dívek a penisu u chlapců. Může se jednat i o anální dráždění.
- **Nucení oběti ke stimulaci pachatele** – situace, kdy je dítě nuceno ke stimulaci pohlavního orgánu pachatele.
- **Orální sexuální aktivity** – líbání nebo nucené uspokojování pachatele, popřípadě jinou oběť, ústy na příslušných místech.

4.5.2. Nekontaktní zneužití

K takovému jednání dochází zejména prostřednictvím sociálních sítí nebo diskuzních fór apod. Za nekontaktní zneužití považujeme:

- **Exhibicionismus** – jednání, při kterém ukazuje pachatel své obnažené pohlavní ústrojí dítěti. Někdy takové jednání bývá spojeno s masturbací pachatele.
- **Voyerství** – pachatel je vzrušen při pohledu na svlékající se nebo obnažené dítě, a to bez jakéhokoli pohybu nebo při sexuálních aktivitách. Do této skupiny pak řadíme i účast dítěte při sexuálních situacích, kdy nedochází k žádnému fyzickému kontaktu s dítětem. Oběť je donucena se dívat na sexuální aktivity dospělých nebo na pornografické záznamy a fotografie.
- **Verbální zneužívání** – jednání prostřednictvím telefonních hovorů, kdy je oběť nucena se svlékat nebo masturbovat pod různými zstrašujícími výhrůzkami. Pachatel je vzrušen z pocitu, že má dítě strach. Řadíme sem také popisování sexuálních aktivit a oplzlé a nemravné vyjadřování.

4.6 Legislativa

Na přesném vymezení pojmu pornografie se doposud odborníci neshodli. Ani česká právní úprava tento pojem nedefinuje. Trestné činy týkající se sexuální delikvence, které bychom k tomuto tématu mohli zařadit, jsou uvedeny v druhé části

zákonu č. 40/2009 Sb. pod názvem trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti.

- §185 Znásilnění

(viz kapitola 3. 6. této práce)

- §186 Sexuální nátlak

Jedná se o chování pachatele, při kterém pod různými výhrůzkami nutí oběť k sexuálnímu sebeuspokojování, obnažování nebo jinému druhu sexuálních praktik a je si přitom vědom svého postavení, ze kterého pramení důvěryhodnost jeho osoby. Za takové jednání může být pachatel potrestán až dvanácti roky vězení.

- §187 Pohlavní zneužití

Trest osmi let je ukládám pachateli, který jakkoli pohlavně zneužil dítě, které ještě nedovršilo patnáctého roku života. Na hranici deseti let se trest posouvá, jestliže takový čin spáchala osoba, jež má dítě ve svěreneckém dozoru nebo v takovém vztahu, ze kterého vyplývá velký vliv na oběť nebo důvěryhodné postavení.

- §191 Šíření pornografie

Kdo jakýmkoli způsobem nechává nebo zpřístupňuje pornografické dílo dítěti, ve formě písemné, elektronické, filmové atd., bude potrestán až dvěma roky vězení.

- §192 Výroba a jiné nakládání s dětskou pornografií

Odnětím svobody po dobu dvou let jsou trestáni pachatelé, kteří přechovávají jakoukoli formu pornografického díla, na kterém je zobrazeno nebo jinak využíváno dítě. Pachatel, který by taková díla nejen uchovával, ale i šířil nebo vytvářel, bude potrestán třemi roky odnětí svobody. Jestliže se pachatel dopustil takového jednání za účelem vlastního zisku, je hranice trestu prodloužena na osm let.

- §193 Zneužití dítěte k výrobě pornografie

Jedná se i o případy kybergromingu nebo kyberšikany, protože zde pachatel využívá intrik, lstí a výhrůžek, aby dítě zlákal, obelstil nebo jakýmkoli způsobem přiměl k jeho účasti při vytváření pornografických snímků kteréhokoli druhu. Tresty v takových případech dosahují až pěti let odnětí svobody.

- §202 Svádění k pohlavnímu styku

Pachatel je v tomto případě trestán za pouhé přislíbení dítěti odměny za pohlavní styk, svlékání se nebo jiné sexuální praktiky, a to v délce trestu pěti let.

Trestní odpovědnost však závisí na jednotlivých případech, kde trestní jednání naplňuje určitou skutkovou podstatu trestného činu. Není tedy vyloučeno, že se s případy dětské pornografie pojí i jiné trestné činy definované v českém trestním zákoníku.

4.7 Prevence dětské online pornografie

V neposlední řadě je důležité se u tohoto tématu, stejně jako u dvou předchozích, zaměřit na jeho prevenci. Preventivními opatřeními chápeme jakékoli snahy eliminovat výskyt tohoto jevu na minimum. Sexuální zneužívání se z hlediska prevence jeví jako složitější, než je tomu například u klasické kriminality.

Zvlášť nebezpečný prostor pro šíření a výrobu dětské pornografie je internetové prostředí. Dnešní mladiství a děti na něm tráví velkou část svého volného času. Proto by děti měly být jak ve školských zařízeních, tak i ve svých rodinách, informovány o možných rizicích dětské pornografie vyskytujících se v tomto prostředí. Důležitým krokem v oblasti prevence tohoto jevu se stalo zavedení předmětu sexuální výchovy do škol. Otázkou však zůstává, jestli je kladen velký důraz právě na zneužívání dětí v kyberprostoru. V těchto předmětech by bylo vhodné děti upozornit na to, že se sexuální zneužívání nemusí vždy konat prostřednictvím fyzického kontaktu s pachatelem, nýbrž se za sexuální zneužívání považuje pouhý exhibicionismus nebo nabídka sexuálních praktik za finanční odměnu.

Samotnou prevenci Chmelík rozděluje na primární, sekundární a terciální.⁴⁶

4.7.1. Primární prevence

Za úplně prvotní prevenci je považována snaha společnosti a příslušných orgánů snížit výskyt takového protispolečenského jevu na minimum. Jedná se například o právní úpravy, ale také o apel rodičů nebo pedagogů ve školách. Důležitým faktorem této prevence je potom samotný věk dítěte.

Již od raného dětství by si měly děti z výchovy rodičů nést základní společenská a morální pravidla. Rodina je tedy nezbytnou součástí této prevence. Čím větší je ze strany společnosti, masmédií a rodiny brán zřetel na primární prevenci, tím více se snižuje riziko možnosti stát se obětí nejen sexuálního obtěžování, ale i obětí jakékoli jiné kriminality.

Z primární prevence by si tedy dítě mělo nést dostatek informací o dané problematice a být obeznámeno o existenci pomocných nadací a center a linek důvěry.

4.7.2. Sekundární prevence

Sekundární prevence se od té primární zásadním způsobem neliší. Cílové skupiny takové prevence jsou již určitým způsobem vytipované. Jedná se o skupiny ve společnosti, které se vyskytují na určitých místech nebo v různých situacích, kde se zvyšuje pravděpodobnost stát se obětí sexuálního zneužívání. A právě v kyberprostoru je takových míst nespočetně a samotné používání komunikačních technologií přináší určité riziko.

4.7.3. Terciální prevence

Terciální prevence se potom soustřeďuje na ty osoby, jež se v minulosti obětí sexuálního zneužívání staly. Zásadní činnost zde probíhá ve spojení s pedagogickými a sociálními pracovníky, kteří se snaží nejen snížit dopady útoku na oběť, ale i budoucí následky. Následkem se v tomto případě myslí opakované sexuální zneužívání nebo i situace, kdy se sama oběť stává pachatelem takového jednání. S touto prevencí také

⁴⁶ CHMELÍK, J., et al. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. Praha: Portál, 2003, str. 34. ISBN 80-7178-739-6.

souvisí spolupráce orgánů činných v trestním řízení s odborníky, tak aby nedocházelo k sekundárnímu viktimizaci oběti.

Mnohdy také bývá dítě odebráno do ústavního léčení, aby se zefektivnila revitalizace jeho duševního a fyzického stavu. I zde je velmi důležitá spolupráce rodiny se sociálními pracovníky, tak aby bylo dítě schopno se co nejdříve navrátit do normálního života.

V této souvislosti bychom mohli uvést i prevenci kvartální, která se zabývá návratem oběti z ústavní léčby zpátky do domova. V této fázi prevence je nejdříve nutné, ve spolupráci se sociálními a jinými odborníky, vytvořit přijatelné podmínky, do kterých se dítě vrací.

Rodina a odborníci z řad lékařů a orgánů činných v trestním řízení tvoří nedílnou součást jednotlivých etap prevence, neboť každá z těchto složek má ve všech jejích oblastech svoji nepostradatelnou funkci. Sexuální zneužívání dětí je bohužel celosvětový problém a mnohdy mezistátně propojený. Proto by se i prevence měla pohybovat na této úrovni.

5 Praktická část

Vedle teoretické části, zahrnuje práce i část praktickou. Výzkum byl veden formou dotazníkového šetření, které zahrnovalo otázky z jednotlivých témat teoretické části práce.

5.1 Vymezení cíle výzkumu

V praktické části bakalářské práce jsem se zaměřila na výzkum informovanosti mladistvých o problematice kyberkriminality. Cílem práce bylo zjistit úroveň, v jaké se toto téma dostává do podvědomí dospívajících, především znalost významů jednotlivých pojmů, případná vlastní zkušenost s kyberkriminalitou a osobní přístup k možným rizikovým situacím.

5.2 Výzkumná metodika

Praktická část byla vedena kvantitativní technikou empirického výzkumu, a to formou anonymního dotazníkového šetření, jehož zpracováním byly posléze vyhodnoceny stanovené hypotézy. Výběr otázek v dotazníku byl podmíněn oblastem, kterými se zabývá teoretická část práce. Záměrem bylo sestavit otázky zaměřené na všechna zmíněná odvětví kybernetické kriminality. Studenti měli na výběr většinou ze zavřených otázek, pouze dvě otázky z deseti byly polootevřené a byl zde studentům poskytnut prostor pro rozepsání se. Z důvodu absence žáků bylo z 200 poskytnutých dotazníků vyplněno 161. Vyplnění dotazníků proběhlo během jednoho týdne měsíce prosince 2013, ve kterém byly studentům průběžně rozdávány. Vedení školy bylo k provedení výzkumu nápomocné.

5.3 Výzkumný vzorek

Respondenti byli vybráni ze Střední školy veřejnoprávní a Vyšší odborné školy bezpečnosti silniční dopravy Jihlava s.r.o. (TRIVIS). Dotazníkového šetření se zúčastnili pouze studenti čtyřletého denního studijního programu veřejnoprávní ochrany. Věkový rozsah dotázaných byl mezi 15 a 19 lety. Žáky střední školy jsem vybrala záměrně, neboť se domnívám, že je právě tento věk s ohledem na danou problematiku rizikový.

5.4 Otázky a hypotézy

Pojem kyberšikana není širokou veřejností běžně používán. I přesto, že lze již z pouhého slova kyberšikana vyvodit o jaký druh problematiky se jedná, jeho přesný význam nemusí být zřejmý. První výzkumná otázka je následující: *Jaké je povědomí dospívajících o významu pojmu kyberšikana?* K této výzkumné otázce se vztahuje první stanovená hypotéza.

Jednání kyberšikany není vždy zřetelné a mnohdy se o ní nikdo jiný než oběť nedozví. Dochází k ní častěji, než se na první pohled může zdát. Důvodem je především zatajení problému obětí, která se z určitého důvodu (stud, strach, atd.) nahlášení brání. *Setkávají se mladiství s kyberšikanou?* S touto výzkumnou otázkou se pojí druhá hypotéza.

Je zřejmé, že kyberšikana je nežádoucí a negativní sociální jev. Přirozeně v člověku vyvolává představu něčeho špatného. Z toho důvodů může člověk usoudit, že je kyberšikana protizákonné jednání. Samotný pojem však není v legislativě doposud definován a případy kyberšikany se prozatím řeší aplikováním použitelných paragrafů z trestního zákoníku. Tím se nabízí další výzkumná otázka. *Myslí si dospívající, že je kyberšikana v České republice trestná?*

Pojmem, který nemusí být většině lidí znám, je kybergrooming. Na rozdíl od kyberšikany je odvození významu složitější. Další výzkumná otázka tedy zní: *Jaká je znalost dospívajících o významu pojmu kybergrooming?*

Po dlouhodobém procesu manipulace přistoupí oběti kybergroomingu na osobní schůzku s pachatelem, který se doposud skrýval pod rouškou anonymity. Zde pak dochází k jejich skutečnému ohrožení. Seznámení se s cizím člověkem přes internet a následná schůzka s sebou nesou vždy riziko. *Jak přistupuje mládež ke schůzkám s osobou, se kterou došlo k seznámení přes internet?*

S ohledem na kladené výzkumné otázky byly stanoveny následující hypotézy.

HYPOTÉZA č. 1:

Více než polovina respondentů bude vědět, co znamená pojem kyberšikana.

HYPOTÉZA č. 2:

Nejméně 20 % respondentů se s kyberšikanou osobně nebo ve svém okolí setkala.

HYPOTÉZA č. 3:

Většina respondentů považuje kyberšikanu za trestný čin.

HYPOTÉZA č. 4:

Více než polovina respondentů bude vědět, co znamená pojem kybergrooming.

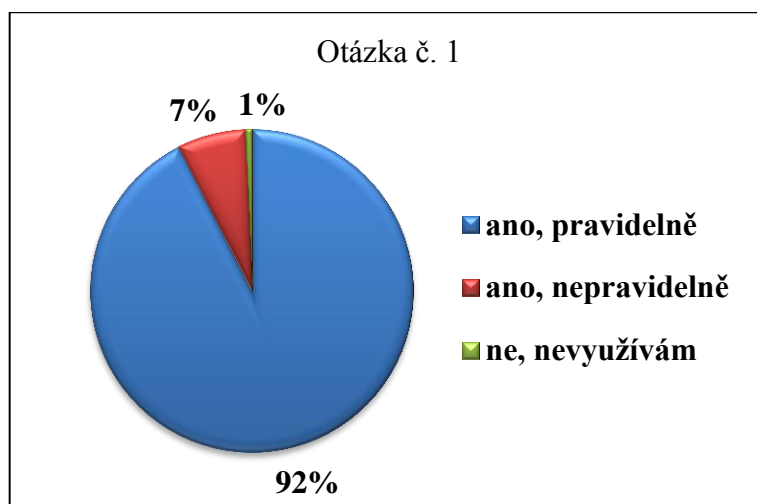
HYPOTÉZA č. 5:

Více než polovina respondentů by nebyla ochotná přistoupit k osobní schůzce s člověkem, kterého poznali přes internet.

5.5 Výsledky výzkumu

Otázka č. 1: Využíváš internet?

Jak se dalo předpokládat, s ohledem na dostupnost moderních technologií a informační vzdělanost dnešní mládeže, zde byla nejčastější odpověď možnost za a) ano, pravidelně. Celých 161 (92 %) odpovídajících zvolilo tuto odpověď. Zbývající odpovědi se týkaly nepravidelných uživatelů, kterých bylo 11 (7 %) a 1 (1 %) respondent internet nevyužívá vůbec.

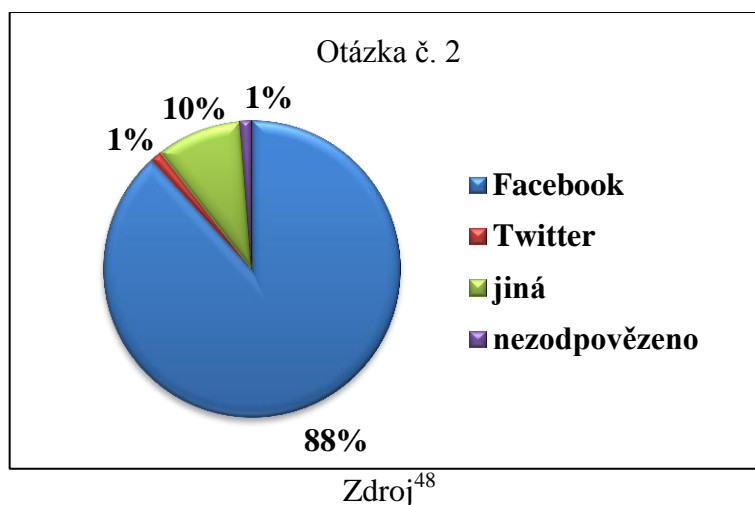

Zdroj⁴⁷

⁴⁷ Vlastní

Otázka č. 2: Kterou z následujících sociálních sítí navštěvuje nejčastěji?

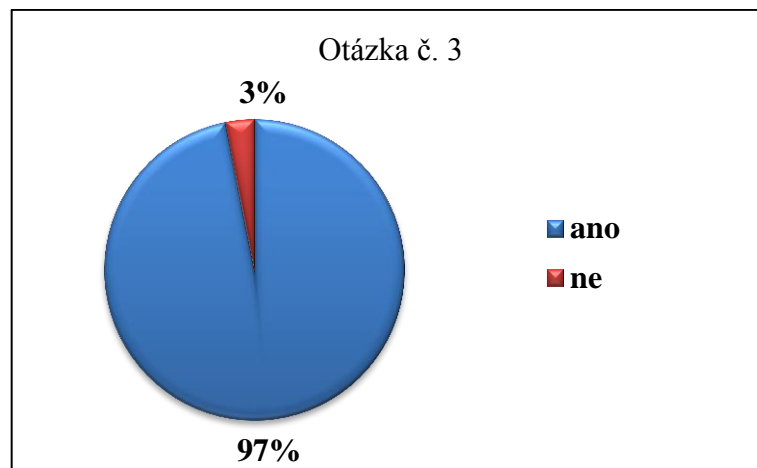
Ani u druhé otázky dotazníku nebyly odpovědi příliš různorodé. Sociální sítě jsou fenoménem poslední doby a Facebook je od svého vzniku jejich velkou dominantou. Tomu odpovídají i zpracované výsledky, neboť 142 (88 %) respondentů se přiklonilo právě k této odpovědi. Další nejvíce využívanou sítí je Twitter, který používají 2 (1 %) respondenti. Uživatelů, kteří využívají nejvíce jinou sociální síť, bylo 15 (10 %). V jednom dotazníku zůstala otázka nezodpovězená.

Otázka č. 3: Víš, co znamená pojem kyberšikana?

Význam pojmu kyberšikana je studentům znám a ze 161 dotázaných odpovědělo 156 (97 %) kladně a 5 (3 %) se přiklonilo k záporné odpovědi. Lze předpokládat, že představa o významu pojmu bude u většiny správná, neboť je složen ze známých slov. Rozsah znalosti tohoto pojmu představoval také jednu z hypotéz, jejíž správnost je dále v práci vyhodnocena.

⁴⁸ Vlastní

Zdroj⁴⁹

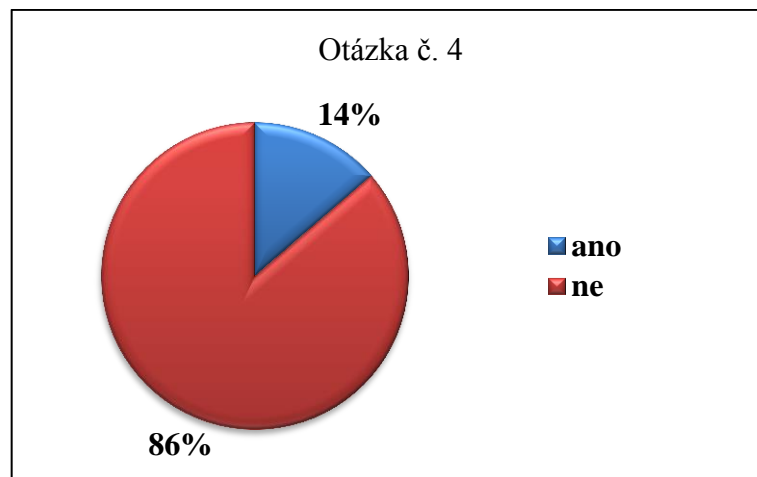
Otázka č. 4: Setkal/a jsi se někdy s kyberšikanou? Jak se projevovala?

Z celkových 161 respondentů, u této otázky zodpovědělo 22 (14 %) dotázaných ano, tedy, že se s kyberšikanou osobně nebo ve svém okolí potýkalo. Zbývajících 139 (86 %) doposud takovou zkušenost nemá.

V druhé části otázky, jak se toto chování projevilo, se objevovaly různé odpovědi. Např. jeden z dotázaných se s kyberšikanou potkal prostřednictvím dokumentárního filmu, který takové jednání zachycuje. Několik dalších odpovědí se týkalo urážek nebo pomluv, které byly na internet vkládány na sociální sítě do zpráv nebo do komentářů k fotografiím, čímž došlo k úmyslnému poškození dané osoby. V jiných odpovědích se jednalo o záměrné vložení cizích fotografií, ať nevhodných nebo lechtivých, bez souhlasu osoby na fotografii. V odpovědích se také vyskytlo vyhrožování na internetu, ale i přes SMS. V jiném případě to bylo založení facebookového profilu cizí osobou. Jeden respondent se ve svém okolí dokonce setkal s typickým příkladem vydírání, které probíhalo pomocí získaných materiálů, což byly v tomto případě obnažené fotografie. Pachatel zde žádal o další takové snímky, pod pohrůžkou zveřejnění těch, co již vlastní.

Z odpovědí na tuto otázku bylo čerpáno při vyhodnocení druhé hypotézy týkající se četnosti vlastních zkušeností mladistvých s kyberšikanou.

⁴⁹ Vlastní

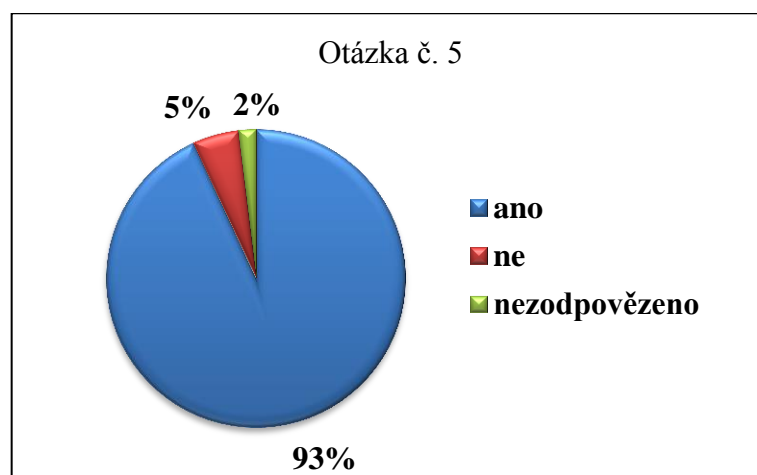

Zdroj⁵⁰

Otázka č. 5: Myslíš, že je v České republice kyberšikana trestná?

Jednání kyberšikany, čímž může být vydírání, vyhrožování, pronásledování nebo např. pomluvy, trestným činem jsou. Avšak pojem kyberšikana v trestním zákoníku nenajdeme, tudíž není prakticky trestným činem, i když se tak na první pohled může zdát. Proto není překvapivé, že 150 (93 %) dotázaných si myslí, že kyberšikana trestná je. Pouhých 8 (5 %) je přesvědčených o opaku. U této otázky se 3 (2 %) studenti zcela zdrželi odpovědi.

Odpovědi na tuto otázku byly využity k vyhodnocení jedné ze stanovených hypotéz.

Zdroj⁵¹

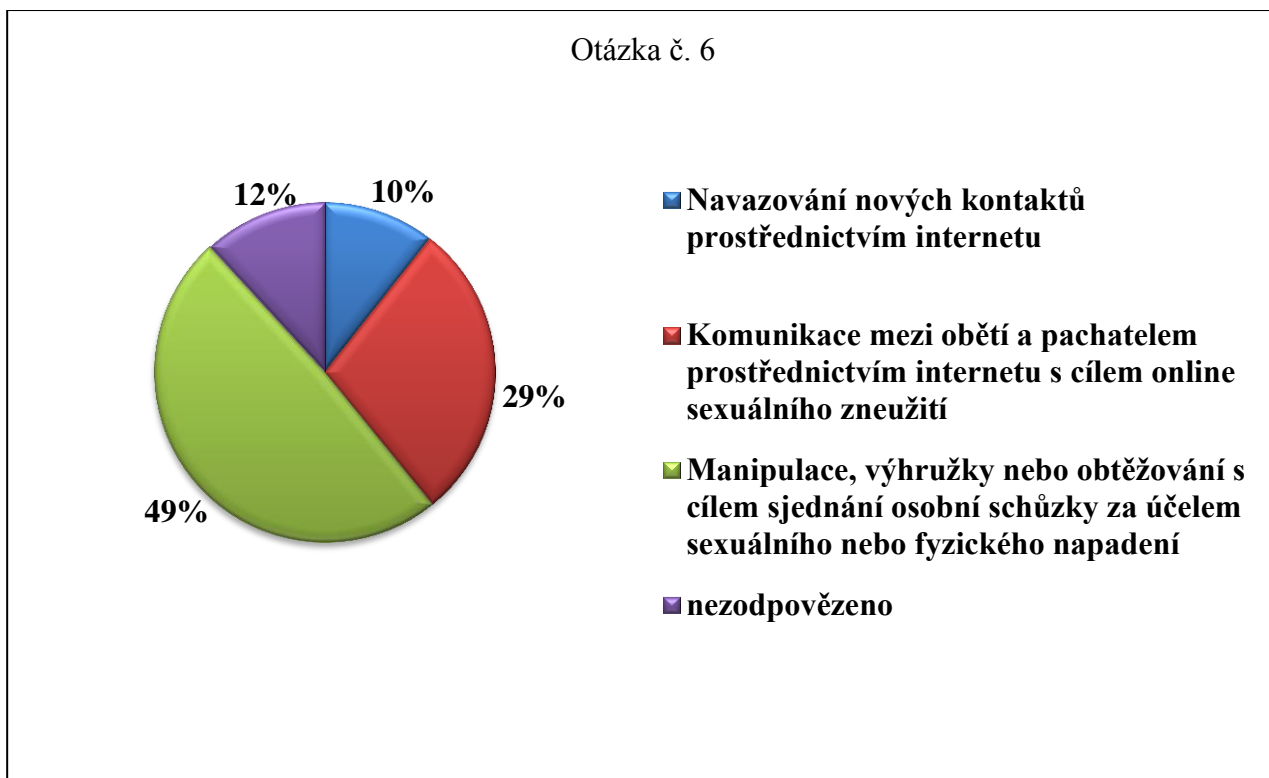
⁵⁰ Vlastní

⁵¹ Vlastní

Otázka č. 6: Víš, co znamená pojem kybergrooming?

Na rozdíl od pojmu kyberšikana není kybergrooming složený z českého slova. Je tedy přirozené, že zde byly odpovědi často protichůdné. Správný význam zvolilo 79 (49%) dotázaných. Zbývajících 63 (39 %) studentů, kteří odpověděli, má o významu slova kybergrooming mylné představy. Tato otázka byla v 19 (12 %) nezodpovězena.

Výsledky odpovědí na tuto otázku byly podkladem k vyhodnocení jedné z výzkumných hypotéz.

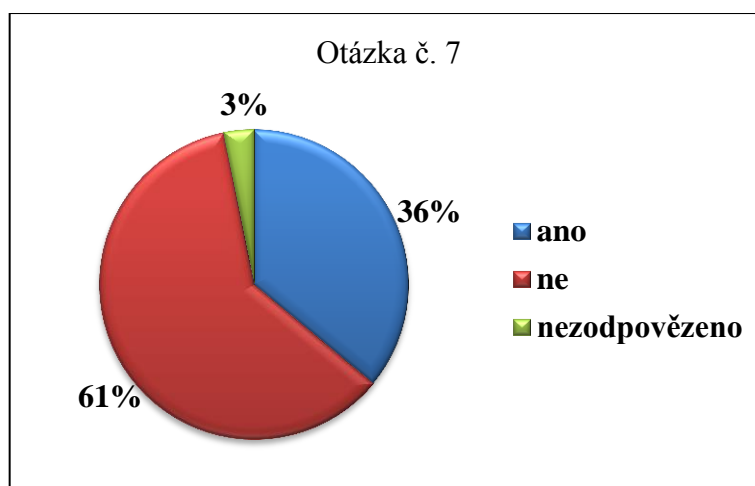
Zdroj⁵²

⁵² Vlastní

Otázka č. 7: Kdyby po tobě člověk, se kterým jsi se seznámil/a po internetu vyžadoval osobní schůzku souhlasil/a bys?

Poměr odpovědí na tuto otázku může být překvapující. I přes značné riziko, které schůzky sjednané přes internet přináší, je 58 (36 %) odpovídajících ochotno se takové schůzky zúčastnit. Přesto by většina, tj. 98 (61 %) s takovým setkáním nesouhlasila. Odpověď vynechalo 5 (3 %) studentů. Navzdory většině záporných odpovědí je procento mladistvých, kteří by k schůzce přes internet přistoupili, poměrně vysoké.

U této otázky byla stanovená poslední hypotéza, která předpokládala, že více než polovina respondentů by nebyla ochotná na takovou schůzku přijít.

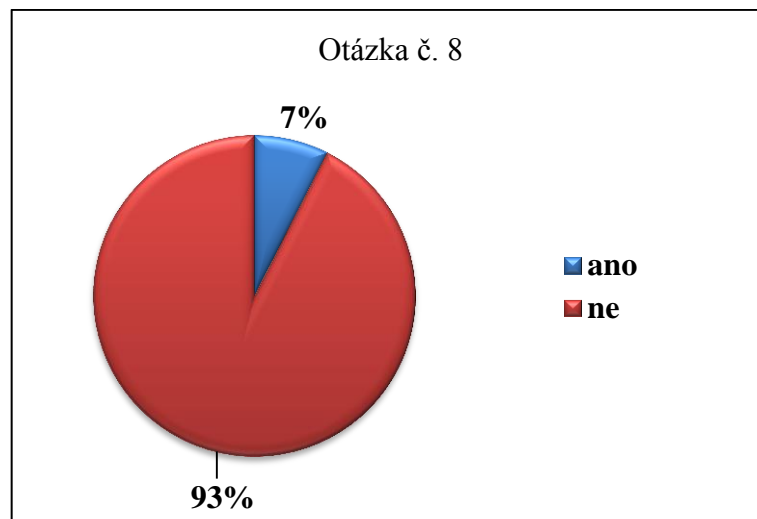

Zdroj⁵³

Otázka č. 8: Kdyby po tobě člověk, se kterým jsi se seznámil/a po internetu vyžadoval choulostivé fotografie nebo videa byl/a bys ochotna mu je poskytnout?

Poskytnutí fotografií, videí nebo osobních informací může mít za následek vydírání, vyhrožování nebo nekontrolovatelné šíření takového materiálu. Častým sdílením těchto médií a jiných osobních informací se mladí vystavují nebezpečí. Proto byla položena tato otázka, která zjišťuje jejich přístup k danému problému. Většina odpovídajících, tj. 149 (93 %), by osobě, se kterou se seznámili na internetu, nebyla ochotna choulostivé fotografie nebo videa zpřístupnit. Pouhých 12 (7 %) by bylo schopno takový materiál poskytnout.

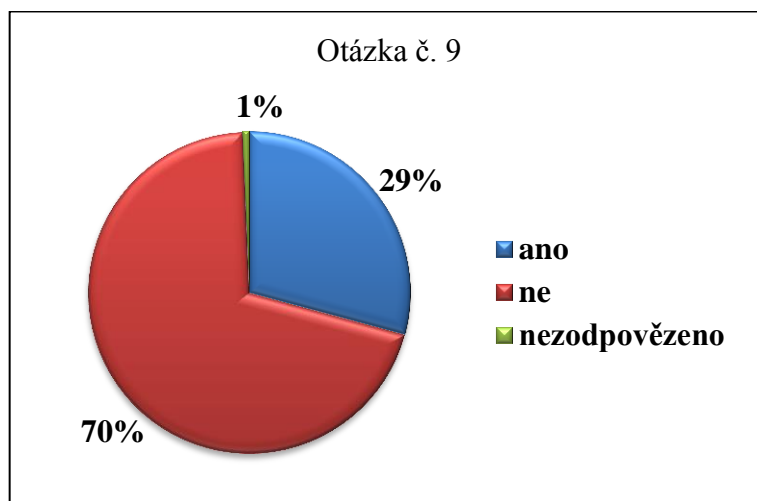
⁵³ Vlastní

Zdroj⁵⁴

Otázka č. 9: Navštívil jsi někdy na internetu, byť neúmyslně, stránku, na které byla zobrazena nahota dětí nebo dospívajících?

V souvislosti s dětskou online pornografií, kterou se práce v jedné z částí zabývá, bylo cílem této otázky zjistit, jestli se již mládež s podobným obsahem setkala. Větší část odpovědí - 113 (70 %) byla záporných, ovšem poměrně velká část z odpovídajících 47 (29 %) se s podobnými stránkami na internetu setkala. Pouhý 1 (1 %) student na otázku neodpověděl.

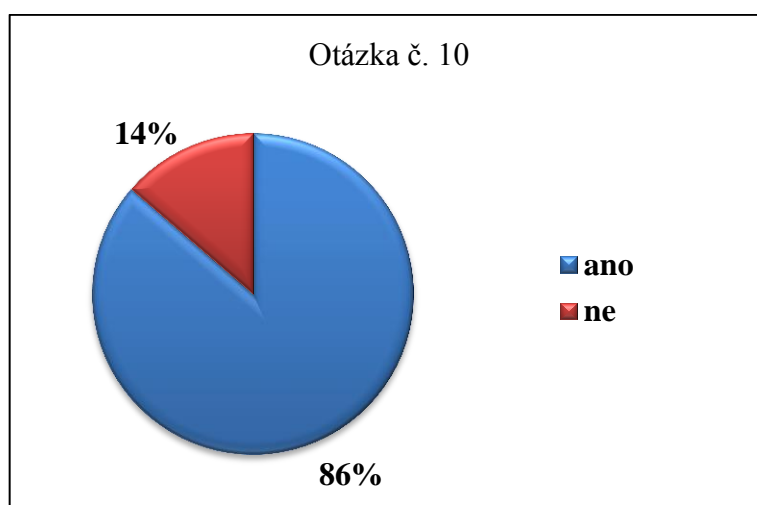
Zdroj⁵⁵

⁵⁴ Vlastní

⁵⁵ Vlastní

Otázka č. 10: Věděl/a bys kam se obrátit pro radu v případě jakéhokoli druhu obtěžování na internetu?

Existuje mnoho internetových stránek, které se problémem internetové kriminality páchané na dětech zabývají. Tato otázka byla do dotazníku zahrnuta, aby zmapovala znalost mládeže o místech, na která se mohou v případě potřeby obrátit. Z výsledků lze vypožorovat, že mají studenti o místech případné pomoci, dobrý přehled. Celkem 139 (86 %) studentů by vědělo kde hledat pomocné informace. Mezi odpovídajícími bylo 22 (14 %) respondentů, kteří by nevěděli kam se obrátit.

Zdroj⁵⁶

5.6 Interpretace a diskuze výsledků

K vyhodnocení hypotéz bylo využito výsledků získaných z dotazníkového šetření.

HYPOTÉZA č. 1 - Více než polovina respondentů bude vědět, co znamená pojem kyberšikana.

K vyhodnocení hypotézy bylo využito odpovědí na otázku č. 3 dotazující se na význam pojmu kyberšikana. Ze 161 respondentů odpovědělo 156 (97 %) ano a 5 (3 %) ne. Výsledky tedy stanovenou hypotézu potvrzují. Významná většina kladných

⁵⁶ Vlastní

odpovědi dokazuje, že pojem kyberšikana je mezi mladistvými rozšířený a pro většinu známý.

HYPOTÉZA č. 2 – Nejméně 20% respondentů se s kyberšikanou osobně nebo ve svém okolí setkalo.

Tato hypotéza předpokládající zkušenost s kyberšikanou u 20 % dotázaných nebyla potvrzena. Odpovědi na otázku č. 4, kterých bylo k vyhodnocení této hypotézy využito, ukazují, že 139 (86 %) dotázaných se s kyberšikanou prozatím nesetkalo. Zbylých 22 (14 %) respondentů, kteří odpověděli na otázku kladně a s kyberšikanou se již střetli.

HYPOTÉZA č. 3 - Většina respondentů považuje kyberšikanu za trestný čin.

Jednání kyberšikany za trestný čin považovat můžeme, avšak není jasně vymezený její právní rámec a jako pojem není obsažena v trestním zákoníku. Přirozená představa o její protizákonnosti je zde zavádějící. Většina dotázaných 150 (93 %) přirozeně odpověděla v otázce č. 5 kladně, tedy že kyberšikana je podle nich trestná. K záporné odpovědi se přiklonilo 8 (5 %) respondentů a 3 (2 %) na otázku neodpověděli. Stanovená hypotéza je tedy potvrzena.

HYPOTÉZA č. 4 - Více než polovina respondentů bude vědět, co znamená pojem kybergrooming.

Oproti pojmu kyberšikana je kybergrooming jako pojem obtížněji předvídatelný, a proto bylo nezbytné zařadit do dotazníku takovou otázku, která by mezi mladistvými zmapovala znalost tohoto pojmu. Hypotéza ovšem předpokládala, že i přes cizojazyčný název, kterým tento pojem disponuje, bude více než polovina dotázaných vědět, co znamená. K vyvrácení nebo potvrzení této hypotézy byly využity získané odpovědi na otázku č. 6, která zkoumá právě rozšířenost znalosti tohoto pojmu. Z celkových 142 odpovědí, jelikož bylo 19 (12 %) dotazníků v této otázce nezodpovězených, bylo pouhých 79 (49 %) odpovědí správných a 63 (39 %) nesprávných. Jelikož je zřejmé, že respondenti, kteří tuto otázku nezodpověděli, správnou odpověď neví, bylo i s těmito

dotazníky dále pracováno. Správně tedy odpovědělo 79 (49 %) respondentů, tudíž je hypotéza vyvrácena.

HYPOTÉZA č. 5 - Více než polovina respondentů by nebyla ochotná přistoupit k osobní schůzce s člověkem, kterého poznali přes internet.

Mladiství si mnohdy neuvědomují rizika, která vyplývají ze schůzky s člověkem, kterého znají pouze prostřednictvím internetu. K osobní schůzce jsou mladiství ochotni přistoupit např. po pozitivních zkušenostech z předchozích setkání tohoto typu. Ze strany druhé osoby může být schůzka vnímána jako dokončení dlouhodobé manipulace s obětí, u které je osobní setkání v podstatě konečným cílem. V nejhorším případě může poté dojít i na fyzické nebo sexuální napadení. U této hypotézy byly využity odpovědi otázky č. 7, která zjišťuje přístup mládeže právě k osobním schůzkám sjednaným přes internet. Z respondentů by na takovou schůzku bylo ochotno přistoupit 58 (36 %) z nich. Naopak 98 (61 %) odpovídajících takovému setkání nakloněných není. Zbýlých 5 (3 %) studentů neodpovědělo.

Na základě získaných výsledků byla hypotéza potvrzena.

5.7 Dílčí závěr

Práce si kladla za cíl zjistit informovanost o problematice kyberkriminality u mladistvých. Zkoumáním bylo zjištěno, že většina studentů disponuje alespoň malou znalostí tématu. S nelegálním jednáním ve virtuálním světě byli seznámeni z nejrůznějších zdrojů, nebo se s ním dokonce osobně setkali. Vytyčený cíl byl tedy splněn.

V první hypotéze jsem dospěla k očekávanému závěru, neboť převážná většina studentů ví, co kyberšikana znamená. Hypotéza byla tedy potvrzena. Druhá hypotéza předpokládala, že minimálně 20 % studentů se s kyberšikanou osobně setkalo. Hypotéza nebyla potvrzena, protože osobní zkušenost s tímto jednáním má pouhých 14 % studentů. Další hypotéza se dotýkala legislativy, přičemž hypotéza předpokládala, že většina studentů bude kyberšikanu považovat za protiprávní trestný čin. Tato hypotéza byla následně potvrzena. Čtvrtá hypotéza, která se týkala pojmu kybergrooming a předpokládala, že více než polovina respondentů bude vědět, co tento pojem znamená, byla vyvrácena. I přesto, že hypotéza nebyla potvrzena, dokazují výsledky, že představu

o kybergroomingu mládež má. Rozdíl mezi správnými a chybnými odpověďmi tvořilo pouhé jedno procento respondentů. Poslední hypotéza předpovídala, že většina dotázaných se nebude ochotna sejít s osobou, se kterou se znají pouze přes internet. Hypotéza byla sice potvrzena, ale i přesto je pro mě vysoké procento kladných odpovědí zarážející, neboť by k takovému setkání přistoupilo 36 % odpovídajících.

Z výsledků výzkumu vyplývá, že je používání internetu pro mládež již běžnou a neoddělitelnou součástí života. Jednou z předních využívaných služeb internetu jsou sociální sítě. Nejhojněji je využíván Facebook, který zaujímá vrchní pozici v oblíbenosti sociálních sítí. Při srovnání znalostí významu kyberšikany a kybergroomingu, je první zmíněný pojem mládeži více srozumitelný a známý. V otázce sdílení osobních informací a dat nebo osobní schůzky s osobou poznanou na internetu je sice většina dotázaných studentů zdrženlivá, nicméně velké procento z nich se takovému jednání nebrání a je ochotno k němu přistoupit. Při snaze zjistit rozsah, v jakém se mládež může setkat s dětskou online pornografií, byl zjištěn překvapivě vysoký podíl těch, kteří na takový materiál při surfování v kyberprostoru již narazili.

ZÁVĚR

V práci jsem se zabývala problematikou internetové kriminality páchané na dětech, přičemž jsem vybrala tři její nejpodstatnější oblasti, a to kyberšikanu, kybergrooming a dětskou online pornografii. Každá z těchto částí zachytila přehled základních specifik jednotlivých témat, přičemž rozebrala nejen jejich druhy, formy a profily pachatelů a obětí těchto jednání, ale také legislativní stránku problému a možnou prevenci.

Cílem teoretické části práce bylo přehledně shrnout danou tematiku s důrazem na rozbor jejích jednotlivých okruhů. Z důvodu rozsahu bakalářské práce byly vybrány pouze základní a nejdůležitější oblasti internetové kriminality páchané na dětech, které dohromady tvoří ucelený základ této problematiky. Dalším cílem práce bylo nahlédnout na jednotlivé oblasti z pohledu legislativy. Práce tedy stručně informuje o vztahu práva k těmto druhům kriminality. Toho je dosaženo uvedením některých paragrafů, pomocí kterých je možné počínání pachatelů v jednotlivých oblastech kyberkriminality trestat. Všechny tři kapitoly teoretické části ukazují možné způsoby prevence, díky které je možné další rozvíjení internetové kriminality páchané na dětech eliminovat.

Hlavním cílem praktické části bylo zjistit stávající úroveň informovanosti žáků vybrané střední školy o problematice trestné činnosti v kybernetickém prostředí. Sběr dat byl proveden cestou dotazníkového šetření, v němž se objevovaly otázky dotýkající se všech třech oblastí, kterými se tato práce zabývá. Dále byly v praktické části práce stanoveny hypotézy týkající se hloubky vědomostí, kterými dnešní mládež o tématu internetové kriminality disponuje, jejich vlastních zkušeností a osobnímu přístupu k ní. Pět stanovených hypotéz předpokládalo základní znalosti problematiky, zejména prvních dvou oblastí teoretické části práce. Mířené byly na znalost významů pojmů kyberšikana a kybergrooming, právní rámec kyberšikany, osobní zkušenosti s kyberšikanou a na případnou reakci studentů v možných rizikových situacích. O významu kyberšikany měli dotázaní přehled a hypotéza, která předpokládala, že význam pojmu kyberšikana bude alespoň polovina studentů znát, byla potvrzena, kdežto u kybergroomingu, kde byla hypotéza sestavena stejně jako u kyberšikany, byla více jak polovina odpovědí chybných, tudíž byla tato hypotéza následně vyvrácena. Rozdíl v těchto výsledcích je o to překvapivější, vezmeme-li v úvahu, že obě dvě oblasti

internetové kriminality jsou si blízké. Jak bylo z dotazníků zjištěno, studenti nemají dostatečný přehled o legislativě týkající se kyberšikany, neboť hypotéza dotýkající se právního rámce problému byla vyvrácena. Jako příčinu vidím nezahrnutí pojmu kyberšikany do legislativy, neboť definicí kyberšikany v zákoně by byly jasně vytyčeny její hranice a obsah. To by usnadnilo jak řešení, tak postih tohoto jednání. U hypotézy týkající se osobních zkušeností s kyberšikanou byly odpovědi z většiny záporné, proto byla hypotéza, která toto předpokládala potvrzena. I přesto je ze značného množství odpovědí týkajících se buď vlastní zkušenosti nebo výskytu kyberšikany v blízkém okolí zřejmé, že se ve společnosti a především mezi mládeží tento negativní společenský jev vyskytuje v takové míře, že je třeba ho brát na vědomí. Poslední hypotéza byla taktéž potvrzena, neboť více než polovina respondentů odpověděla, že by nebyla ochotna se sejít s osobou, kterou poznala na internetu. Poměrně vysoké procento těch, kteří by na takovou schůzku přistoupili, ale ukazuje, že rizikům, která s sebou potkávání lidí na internetu přináší, není často kladena potřebná pozornost.

Zpracováním teoretické části týkající se třech hlavních oblastí internetové kriminality páchané na dětech a uvedením některých na ně aplikovatelných paragrafů trestního zákona byly cíle, které si tato část práce kladla, splněny. Stejně tak bylo pomocí dotazníkového šetření a vyhodnocení stanovených hypotéz přispěno k dosažení vytyčeného cíle praktické části práce.

Přínos práce vidím v možnosti seznámení se s problémem tohoto druhu kriminality, kterou díky své věcnosti a přehledné struktuře čtenáři poskytuje. Výsledky otázek dotazníku ukazují, že zneužívání internetu proti dětem a mladistvým je problémem, který ve společnosti skutečně existuje a je třeba k němu přistupovat s náležitou pozorností.

Dalším možný krok ve výzkumu by mohl představovat důslednější rozbor případů respondentů, kteří se buď osobně nebo ve svém okolí s kyberšikanou setkali. Zjišťování podrobností, kvůli kterým ke kyberšikaně došlo nebo sledování důsledků, se kterými se oběti potýkají, by nabízelo široké možnosti kam výzkum zaměřit.

Problematicke internetové kriminality páchané na dětech by měla z mého pohledu být věnována větší pozornost, a to jak ze strany rodičů, tak následně ze strany škol. Již od raného dětství by měly děti slyšet, že kyberprostor není pouze místem zábavy, nýbrž i místem s vysokým výskytem možných rizik. Dítě by mělo být dostatečně

informováno o těchto rizicích, ale také o existenci webových portálů dětských nadací nebo linek důvěry, kde se můžou se svým problémem svěřit, a následně jim bude poskytnuta odborná pomoc. V neposlední řadě by měli být rodiče všímaví a při jakémkoli náznaku neobvyklého chování dítěte, zjistit jeho příčinu a snažit se ji pomocí dalších orgánů a odborníků co nejdříve řešit. Můžeme jen doufat, že se online kriminalitě, její prevenci a postihu dostane stejné pozornosti jako u její klasické podoby.

SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ

Seznam použitých českých zdrojů

BLATNÍKOVÁ, Š. *Pachatelé komerčního sexuálního zneužívání dětí*. Praha: KUFR, 2009. ISBN 978-80-7338-091-5.

HULANOVÁ, L. *Internetová kriminalita páchaná na dětech, Psychologie internetové oběti, pachatele a kriminality*. Praha: Triton, 2012. ISBN 978-80-7387-545-9.

CHROMÝ, J. *Kriminalita páchaná na mládeži: aktuální jevy a nová právní úprava v České republice*. Praha: Linde, 2010. ISBN 978-80-7201-825-3.

CHMELÍK, J., et al. *Mravnost, pornografie a mravnostní kriminalita*. Praha: Portál, 2003. ISBN 80-7178-739-6.

KOLÁŘ, M. *Bolest šikanování: cesta k zastavení epidemie šikanování ve školách*. Praha: Portál, 2001. ISBN 80-7178-513-X.

KOPECKÝ, K. *Kybergrooming: nebezpečí kyberprostoru*. Olomouc: NET UNIVERSITY s.r.o., 2010. ISBN 978-80-254-7573-7.

MILFAIT, R. *Komerční sexualizované násilí na dětech*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-320-8.

PECH, V. *Velký slovník cizích slov*. Praha: Kvasnička a Hampl, 1948.

ŘÍČAN, P. *Agresivita a šikana mezi dětmi: Jak dát dětem ve škole pocit bezpečí*. Praha: Portál, 1995. ISBN 80-7178-049-9.

VÁGNEROVÁ, K., et al. *Minimalizace šikany: praktické rady pro rodiče*. Praha: Portál, 2009. ISBN 80-7367-611-7.

WEISS, P. *Sexuální deviace*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-634-9.

Seznam použitých internetových zdrojů

MINISTERSTVO ŠKOLSTVÍ, MLÁDEŽE A TĚLOVÝCHOVY. MŠMT: *Metodický pokyn ministra školství, mládeže a tělovýchovy č. j. 28 275/2000 - 22 k prevenci a řešení šikanování mezi žáky škol a školských zařízení*. [online]. MŠMT, ©2013 – 2014 [cit. 2013-11-27]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicky-pokyn-k-sikanovani>

Zákon č. 40 ze dne 8. 1. 2009 Zákon trestní zákoník. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2009, částka 11, s. 354 – 461. Dostupný také z: <http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?r=2009&cz=40>. ISSN 1211-1244.

Zákon č. 104 ze dne 6. 2. 1991 o Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí o sjednání Úmluvy o právech dítěte. In: *Sbírka zákonů České republiky*. 1991, částka 22, s. 502 – 512. Dostupný také z: <http://www.psp.cz/sqw/sbirka.sqw?cz=104&r=1991>. ISSN 1210-0005.

Zákon č. 121 ze dne 7. 4. 2000 o právu autorské, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2000, částka 36, s. 1658 – 1685. Dostupný také z: <http://www.vscht.cz/document.php?docId=4317>. ISSN 1211-1244.

Zákon č. 218 ze dne 25. 6. 2003 o odpovědnosti mládeže za protiprávní činy a o soudnictví ve věcech mládeže a o změně některých zákonů (zákon o soudnictví ve věcech mládeže). In: *Sbírka zákonů České republiky*. 2003, částka 79, s. 4030-4052. Dostupný také z: http://aplikace.mvcr.cz/sbirka-zakonu/SearchResult.aspx?q=soudnictvi%C3%AD&typeLaw=zakon&what=Text_v_anotaci. ISSN 1211-1244.

ČLOVĚK V TÍSNĚ. *Kyberšikana a její prevence - příručka pro učitele*. Plzeň: Člověk v tísně. Statutární město Plzeň, ©2009. ISBN 978-80-86961-78-1. Dostupné také z: http://www.varianty.cz/download/pdf/texts_160.pdf

CHALOUPKOVÁ, J. *Vstup do dospělosti – co znamená být dospělý podle Evropského sociálního výzkumu 2006*. [online]. 29. 12. 2010 [cit. 2013-11-24]. Dostupné z: <http://www.socioweb.cz/index.php?disp=temata&shw=366&lst=121>

JEŽKOVÁ, Z. a A. FRAŇKOVÁ. *Mýty a fakta o sexuálním zneužívání*. [online]. ©2011-2014 [cit. 2014-01-05]. Dostupné z: <http://www.sancedetem.cz/srv/www/content/pub/cs/clanky/myty-a-fakta-o-sexualnim-zneuzivani-deti-63.html>

KRONE, T. *A Typology of Online Child Pornography Offending*. Canberra: Australian Institute of Criminology, 2004, s. 4-5. ISBN 0-642-53843-3. Dostupné také z: <http://www.aic.gov.au/publications/current%20series/tandi/261-280/tandi279.html>

MAŠKOVÁ A., et al. *Kybergrooming a kyberstalking: Metodický materiál pro pedagogické pracovníky*. Praha: Národní centrum bezpečnějšího internetu, 2012. Dostupné také z: www.ncbi.cz/category/6-metodiky-ucebni-materialy?download=37

NADACE NAŠE DÍTĚ. *Informace pro děti a mládež*. [online]. 10. 7. 2008 [cit. 2013-11-04]. Dostupné z: <http://www.internethotline.cz/informace-pro-mladez/118-3.htm>

PHNEAH, E. *Anticipating threats ineffective in enhancing security*. [online]. ©2014 [cit. 2014-1-5]. Dostupné z: <http://www.zdnet.com/anticipating-threats-ineffective-in-enhancing-security-7000007584/>

RADA EVROPY. *Úmluva o počítačové kriminalitě*. Budapešť: Rada Evropy, ©2011. Dostupné také z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=890&CT1=0>

VANÍČKOVÁ, E. *Jak vypadají? Profil oběti komerčního sexuálního zneužívání*. In: *Komerční sexuální zneužívání dětí v České republice: sborník z konference pořádané*

organizacemi Friedrich Ebert Stiftung, La Strada, Karo a Enya ve dnech 6. - 7. listopadu 2001. Praha: Friedrich Ebert Stiftung, 2002, s. 10-12. Dostupné z:
<http://www.zkola.cz/rodice/socpatologjevy/tyraniazneuzivani/Documents/komercniSexualniZneuzivaniDetiSbornik.pdf>

WILLARD, N. *Educator's Guide to Cyberbullying and Cyberthreats: Responding to the Challenge of Online Social Aggression, Threats, and Distress*. Illinois: Research Press, 2007. s. 6-11. ISBN 978-0-87822-537-8. Dostupné také z:
<http://books.google.fr/books?id=VyTdG2BTnl4C&printsec=frontcover&hl=cs#v=onepage&q&f=false>

HORYNA, B. *Kyberšikana zaměřená na pedagogy vysokých škol*. [online]. ©2008-2014 [cit. 2014-01-05]. Dostupné z:
<http://www.e-bezpeci.cz/index.php/temata/kyberikana/595-kybersikana-na-vysokych-skolach>

SEZNAM GRAFŮ

Graf 1: Otázka č. 1

Graf 2: Otázka č. 2

Graf 3: Otázka č. 3

Graf 4: Otázka č. 4

Graf 5: Otázka č. 5

Graf 6: Otázka č. 6

Graf 7: Otázka č. 7

Graf 8: Otázka č. 8

Graf 9: Otázka č. 9

Graf 10: Otázka č. 10

Příloha A - Dotazník

Jsem Patricie Kučerová, jsem studentkou 3. ročníku bakalářského studia na Univerzitě Jana Amose Komenského v Praze v oboru Bezpečnostní studia. V bakalářské práci se zabývám problematikou internetové kriminality páchané na dětech. Dotazník, který máte před sebou má za cíl zjistit úroveň informovanosti o daném tématu mezi dospívajícími.

Vyberte vždy jednu nejvhodnější odpověď a vhodným způsobem ji označte. V případě potřeby je dán prostor pro rozvedení odpovědi. Dotazník je zcela anonymní a jeho výsledky budou použity pouze pro potřebu bakalářské práce.

1. Využíváš internet?
 - a. Ano, pravidelně
 - b. Ano, nepravidelně
 - c. Ne, nevyžívám
2. Kterou z následujících sociálních sítí navštěvuješ nejčastěji?
 - a. Facebook
 - b. Twitter
 - c. Lide.cz
 - d. Spolužáci.cz
 - e. Jinou _____
3. Víš, co znamená pojem kyberšikana?
 - a. Ano
 - b. Ne
4. Setkal/a jsi se někdy s kyberšikanou? Jak se projevovala?
 - a. Ano, jednalo se o: _____
 - b. Ne
5. Myslíš, že je v České republice kyberšikana trestná?
 - a. Ano
 - b. Ne
6. Víš, co znamená pojem kybegrooming?
 - a. Navazování nových kontaktů prostřednictvím internetu
 - b. Komunikace mezi obětí a pachatelem prostřednictvím internetu s cílem online sexuálního zneužití
 - c. Manipulace, výhrůžky nebo obtěžování s cílem sjednání osobní schůzky za účelem sexuálního nebo fyzického napadení
7. Kdyby po tobě člověk, se kterým jsi se seznámil/a po internetu vyžadoval osobní schůzku souhlasil/a bys?
 - a. Ano
 - b. Ne
8. Kdyby po tobě člověk, se kterým jsi se seznámil/a po internetu vyžadoval choulostivé fotografie nebo videa byl/a bys ochotna mu je poskytnout?
 - a. Ano
 - b. Ne
9. Navštívil jsi někdy na internetu, byť neúmyslně, stránku, na které byla zobrazena nahota dětí nebo dospívajících?
 - a. Ano
 - b. Ne
10. Věděl/a bys kam se obrátit pro radu v případě jakéhokoli druhu obtěžování na internetu?
 - a. Ano
 - b. Ne

BIBLIOGRAFICKÉ ÚDAJE

Jméno autora: Patricie Kučerová

Obor: Bezpečnostní studia

Forma studia: kombinované studium

Název práce: Internetová kriminalita páchaná na dětech

Rok: 2014

Počet stran textu: 69

Celkový počet stran příloh: 1

Počet titulů českých použitých zdrojů: 11

Počet titulů zahraničních použitých zdrojů: 0

Počet internetových zdrojů: 16

Vedoucí práce: PhDr. Aleš Zoubek